

DECYZJE

DECYZJA KOMISJI (UE) 2020/394

z dnia 7 października 2019 r.

dotycząca środków SA.39119 (2016/C) (ex 2015/NN) (ex 2014/CP) wdrożonych przez Republikę Grecką w formie dotacji na spłatę odsetek i gwarancji związanych z pożarami w 2007 r. (niniejsza decyzja dotyczy wyłącznie sektora rolnego)

(notyfikowana jako dokument nr C(2019) 7094)

Jedynie tekst w języku greckim jest autentyczny

(Tekst mający znaczenie dla EOG)

KOMISJA EUROPEJSKA,

uwzględniając Traktat o funkcjonowaniu Unii Europejskiej („TFUE”), w szczególności jego art. 108 ust. 2 akapit pierwszy,

uwzględniając Porozumienie o Europejskim Obszarze Gospodarczym, w szczególności jego art. 62 ust. 1 lit. a),

po zaproszeniu zainteresowanych stron do zgłaszania swoich uwag zgodnie z art. 108 ust. 2 akapit pierwszy TFUE ⁽¹⁾,

a także mając na uwadze, co następuje:

I. PROCEDURA

- (1) W dniu 22 lipca 2014 r. Komisja otrzymała skargę dotyczącą domniemanej pomocy przyznanej przez państwo greckie przedsiębiorstwu Sogia Ellas S.A. i jego spółkom zależnym (zwanym dalej „Sogia Ellas”), które prowadzą działalność w zakresie przetwarzania produktów rolnych. Pomoc ta polegała na przyznaniu dotacji na spłatę odsetek oraz gwarancji państwowych na istniejące pożyczki, które miały być renegocjowane i objęte okresem karencji, oraz na nowe pożyczki.
- (2) Pismem z dnia 25 lipca 2014 r. Komisja zwróciła się do władz greckich o udzielenie informacji na temat domniemanej pomocy. Władze greckie odpowiedziały pismem z dnia 17 listopada 2014 r., w którym zawarły szczegółowe informacje na temat podstaw prawnych domniemanej pomocy. W dniu 11 grudnia 2015 r. Komisja wysłała do Grecji drugie pismo, na które władze greckie odpowiedziały pismem z dnia 11 lutego 2016 r., zarejestrowanym tego samego dnia. W swojej odpowiedzi władze greckie przedstawiły dodatkowe informacje na temat podstaw prawnych, warunków przyznawania pomocy i beneficjentów.
- (3) W swoim piśmie z dnia 11 grudnia 2015 r. Komisja poinformowała władze greckie, że ze wstępnej analizy dostarczonych przez nie informacji wynika, iż domniemaną pomoc przyznano bez zgody Komisji. Ponadto domniemana pomoc nie ograniczała się do przedsiębiorstwa Sogia Ellas i jego spółek zależnych, ale na podstawie greckiego prawodawstwa mogła zostać przyznana również innym beneficjentom. Z tego powodu Komisja podjęła decyzję o wszczęciu sprawy dotyczącej niezgłoszonej pomocy państwa (sprawa SA.39119 (2015/NN)) oraz o rozszerzeniu zakresu dochodzenia w celu objęcia nim całego sektora rolnego.
- (4) Decyzję Komisji o wszczęciu postępowania („decyzja o wszczęciu postępowania”) opublikowano w *Dzienniku Urzędowym Unii Europejskiej* w dniu 16 września 2016 r. ⁽²⁾ Komisja zwróciła się do władz greckich o podanie szacunkowej liczby beneficjentów każdego z programów wskazanych w decyzji o wszczęciu postępowania oraz kwot pomocy, których dotyczy postępowanie. W przeciwnym razie, jak stwierdzono w decyzji o wszczęciu postępowania, Komisja przyjmie decyzję na podstawie posiadanych informacji. Komisja wezwała zainteresowane strony do przedstawienia uwag na temat przedmiotowych środków.

⁽¹⁾ Zaproszenie do zgłaszania uwag zgodnie z art. 108 ust. 2 TFUE, Pomoc państwa SA.39119 (2016/C) (ex 2015/NN) (ex 2014/CP) – Pomoc dla przedsiębiorstwa Sogia Ellas SA i in., Dz.U. C 341 z 16.9.2016, s. 23.

⁽²⁾ Zob. przypis 1.

- (5) Żadna z zainteresowanych stron nie przedstawiła uwag. Władze greckie wysłały swoje uwagi dotyczące decyzji o wszczęciu postępowania w dniu 23 września 2016 r. W swojej odpowiedzi poinformowały Komisję, że nie mogą dostarczyć informacji, o które wystąpiono w decyzji o wszczęciu postępowania.
- (6) W pismach z dnia 2 grudnia 2016 r. i dnia 15 stycznia 2018 r., wysłanych do władz greckich, Komisja ponowiła żądanie o przekazanie brakujących informacji. Władze greckie dostarczyły wymagane informacje odpowiednio w piśmie z dnia 9 marca 2017 r. i z dnia 21 lutego 2018 r.
- (7) Niniejsza decyzja, podobnie jak decyzja o wszczęciu postępowania, dotyczy wyłącznie działalności związanej z produkcją, przetwarzaniem i wprowadzaniem do obrotu produktów rolnych, tj. produktów wymienionych w załączniku I do TFUE, z wyjątkiem produktów rybołówstwa i akwakultury, oraz działalności związanej z leśnictwem, zgodnie z definicją Eurostatu. Pozostaje ona zatem bez uszczerbku dla ewentualnej pomocy przyznawanej innym sektorom gospodarki zgodnie z przedmiotowymi programami pomocy.

II. OPIS ŚRODKÓW

1. Cel

- (8) Celem środków była pomoc przedsiębiorstwom utworzonym i prowadzącym działalność, niezależnie od ich siedziby, na obszarach Grecji dotkniętych pożarami w 2007 r. Według władz greckich szerszym celem było przywrócenie zdolności produkcyjnych, które znacznie zmniejszyły się wskutek pożarów.

2. Podstawa prawna

- (9) Podstawy prawne domniemanej pomocy określono w decyzji nr 36579/B.1666/27-8-2007 (grecki dziennik ustaw 1740/B'/30-8-2007) Ministra Gospodarki i Finansów, zmienionej i uzupełnionej decyzją nr 38600/B.1750/5-9-2007 (grecki dziennik ustaw 1780/B'/5-9-2007), decyzją nr 46082/B.2123/24-10-2007 (grecki dziennik ustaw 2139/B'/2-11-2007), decyzją nr 6391/B.342/8-2-2008 (grecki dziennik ustaw 242/B'/14-2-2008), decyzją nr 34227/B.1123/23-7-2008 (grecki dziennik ustaw 1548/B'/5-8-2008), decyzją nr 57198/B.2406/28-12-2012 (grecki dziennik ustaw 3462/B'/28-12-2012), jak również w art. 2 ust. 7 ustawy nr 3816/2010 (grecki dziennik ustaw 6/A'/26.1.2010) i art. 21 ust. 5 ustawy nr 3867/2010 (grecki dziennik ustaw 128/A'/3.8.2010).
- (10) Warunki, na podstawie których udzielono gwarancji państwa greckiego na mocy decyzji nr 36579/B.1666/27-8-2007 (grecki dziennik ustaw 1740/B'/30-8-2007), zostały szczegółowo określone w decyzji nr 2/54310/0025/13.09.2007 (grecki dziennik ustaw B' 1858/13.9.2007) Ministra Gospodarki i Finansów. Decyzję tę zmieniono decyzją nr 2/86490/0025/31.12.2007 (grecki dziennik ustaw B' 2493/31.12.2007) wiceministra finansów, decyzją nr 2/57144/0025/20.08.2008 (grecki dziennik ustaw B' 1732/28.08.2008), decyzją nr 2/22475/0025/25.04.2012 (grecki dziennik ustaw B' 1346/25.04.2012) Ministra Finansów oraz decyzją nr 2/52027/0025/30.08.2012 (grecki dziennik ustaw B' 2404/30.08.2012) wiceministra finansów i decyzją nr 2/1755/0025/20.02.2013 (grecki dziennik ustaw B' 465/27.02.2013) wiceministra finansów. Decyzja nr 2/1755/0025/20.02.2013 została następnie zmieniona decyzją nr 2/38310/0025/14.05.2014 (grecki dziennik ustaw B' 1262/16.05.2014) i decyzją nr 2/43758/0025/29/06/2015 (grecki dziennik ustaw B' 1289/29.06.2015), które mają zatem znaczenie dla niniejszej decyzji.

3. Środki

- (11) W dniu 25 sierpnia 2007 r. grecki minister spraw wewnętrznych, administracji publicznej i decentralizacji ogłosił stan wyjątkowy w całym kraju decyzją ministerialną nr 47870/25.08.2007 (grecki dziennik ustaw 1706/B'/25.08.2007) z powodu pożarów, które wybuchły w lipcu i sierpniu 2007 r. w prefekturach Mesenia, Elida, Arkadia, Lakonia, Eubea i okręgu Ejalia w prefekturze Achaja.
- (12) Władze greckie stwierdziły, że zasięg i skala zniszczeń spowodowanych przez pożary na tych obszarach były ogromne oraz skutkowały śmiercią wielu ludzi i zwierząt, a także zniszczeniem terenów wiejskich, zarówno leśnych, jak i gruntów rolnych oraz infrastruktury, co miało niezwykle poważne skutki dla lokalnej gospodarki. Skala tego zjawiska pozwalała władzom greckim zaklasyfikować je jako klęskę w rozumieniu art. 107 ust. 2 lit. b) TFUE, jak pokazano na odpowiednich wykresach Komisji, do których władze greckie odniosły się w korespondencji z tą instytucją⁽³⁾.

⁽³⁾ Sprawozdanie nr 10: „Sprawozdania naukowo-techniczne Wspólnego Centrum Badawczego – Pożary lasów w Europie w 2009 r.”, wykres 13a: „Burnt areas in Greece for the last 30 years” [Obszary występowania pożarów w Grecji w ciągu ostatnich 30 lat], s. 29, dostępne pod adresem: https://effis.jrc.ec.europa.eu/media/cms_page_media/40/forest-fires-in-europe-2009.pdf; prezentacja obszarów Grecji, na których wystąpiły pożary w 2007 r., na poziomie Nuts 3, zgodnie z Europejskim Systemem Informacji o Pożarach Lasów (EFFIS), Komisja Europejska – Wspólne Centrum Badawcze, dostępna pod adresem: <http://forest.jrc.ec.europa.eu/effis/applications/fire-history>

- (13) Aby zaradzić tej sytuacji, grecki minister gospodarki i finansów przyjął decyzję nr 36579/B.1666/27-8-2007 (grecki dziennik ustaw 1740/B/30-8-2007) ⁽⁴⁾, która była sukcesywnie zmieniana i uzupełniana. Decyzja ta nosiła tytuł „Pożyczki na kapitał obrotowy i inne instrumenty kredytowe dla przedsiębiorstw i przedstawicieli poszczególnych zawodów, których działalność została zakłócona w wyniku pożarów, jakie miały miejsce w 2007 r. w prefekturach Mesenia, Elida, Arkadia, Lakonia, Eubea oraz w okręgu Ejalia w [prefekturze] Achaja”.
- (14) Na mocy decyzji ustanowiono dwa następujące programy pomocy państwa ⁽⁵⁾:
- program przewidujący uregulowanie długów narosłych do dnia 25 sierpnia 2007 r., zaległych bądź nie ⁽⁶⁾ (do celów niniejszej decyzji zwany dalej „programem A”), który obejmował kapitalizację długów, przekształconych następnie w nowe pożyczki, i który obejmował przyznanie „okresu karencji”, dotacji na spłatę odsetek i gwarancji państwowych;
  - program obejmujący nowe pożyczki na kapitał obrotowy, które zostaną udzielone po dniu 25 sierpnia 2007 r., na które mogą zostać przyznane dotacje na spłatę odsetek i gwarancje państwowe ⁽⁷⁾ (do celów niniejszej decyzji zwany dalej „programem B”).
- (15) W szczególności w decyzji nr 36579/B.1666/27-8-2007 (grecki dziennik ustaw 1740/B/30-8-2007) stwierdzono, co następuje: „Uregulowanie zadłużenia i przyznanie kapitału obrotowego przedsiębiorstwom i przedstawicielom poszczególnych zawodów posiadającym siedziby i prowadzącym działalność w prefekturach Mesenia, Elida, Arkadia, Lakonia, Eubea oraz w okręgu Ejalia prefektury Achaja, w których miały miejsce pożary w 2007 r.

A. Uregulowanie zadłużenia

Wszystkie długi przedsiębiorstw i przedstawicieli poszczególnych zawodów, których działalność została zakłócona w wyniku pożarów w 2007 r., wymagalne i niewymagalne powstałe do dnia 25 sierpnia 2007 r., zostaną skapitalizowane i przekształcone w nową pożyczkę z okresem karencji wynoszącym 28 miesięcy. Termin spłaty pierwszej raty upływa w dniu 31 grudnia 2009 r. Pozostała część pożyczki jest spłacana w równych sześciomiesięcznych ratach (amortyzacja kapitału i odsetek). Cały okres obowiązywania umowy pożyczki wynosi dziesięć lat i obejmuje okres karencji. Odsetki płatne od pożyczki w okresie karencji podlegają subsydiowaniu w wysokości 100 % przez rachunek utworzony zgodnie z ustawą nr 128/1975, a w pozostałej części okresu pożyczki podlegają subsydiowaniu w wysokości 50 %.

Stopa procentowa uregulowania zadłużenia jest stopą ostatniej emisji dwunastomiesięcznych obligacji skarbowych Grecji przed rozpoczęciem okresu odsetkowego, powiększoną o 70 % pełnego wkładu zgodnie z ustawą nr 128/1975. Stopę subsydiowania zaokrąglą się w górę/dół do najbliższego kwartału punktu.

W odniesieniu do kwoty głównej i odsetek od wyżej wymienionych pożyczek gwarancja rządu greckiego udzielana jest zgodnie z obowiązującą ustawą nr 2322/1995.

B. Udzielanie przedsiębiorcom i przedstawicielom poszczególnych zawodów pożyczek zasilających kapitał obrotowy

Kapitał obrotowy mogą przyznawać instytucje kredytowe zgodnie z odpowiednimi przepisami regulującymi potrzeby i kapitał obrotowy, określonymi w obowiązującej ustawie nr 1955/2.7.1991 prezesa Banku Grecji. Pożyczki te będą subsydiowane przez rachunek utworzony zgodnie z ustawą nr 128/1975 w następujący sposób:

- w przypadku pożyczek na kwotę do 5 000 EUR – dotacja na spłatę odsetek w wysokości 100 %;
- w przypadku pożyczek na kwotę do 20 000 EUR – dotacja na spłatę odsetek w wysokości 80 %;
- w przypadku pożyczek na kwotę do 60 000 EUR – dotacja na spłatę odsetek w wysokości 50 %;
- w przypadku pożyczek na kwotę do 90 000 EUR – dotacja na spłatę odsetek w wysokości 30 %.

Kwota dotacji na spłatę odsetek będzie taka sama dla całej kwoty pożyczki.

⁽⁴⁾ Decyzja ta była sukcesywnie zmieniana i uzupełniana, jak wyjaśniono w motywach 9 i 10 powyżej.

⁽⁵⁾ W stosownych przypadkach w niniejszej decyzji rozróżniono dwa programy „program A” i „program B”. W przeciwnym razie decyzja odnosi się po prostu do „programów”.

⁽⁶⁾ Zob. motyw 15 pkt A decyzji poniżej.

⁽⁷⁾ Zob. motyw 15 pkt B decyzji poniżej.

Pożyczki te zostaną udzielone do maksymalnej wysokości 35 % obrotu przedsiębiorstwa w 2006 r. i na okres 60 miesięcy.

Stopa procentowa dla wyżej wymienionych pożyczek jest stopą ostatniej emisji dwunastomiesięcznych obligacji skarbowych Grecji przed rozpoczęciem okresu odsetkowego, powiększoną o 70 % pełnego wkładu zgodnie z ustawą nr 128/1975. Stopę subsydiowania zaokrąglą się w górę/dół do najbliższego kwartału punktu.

Należy zauważyć, że obroty przedsiębiorstw, które nie prowadziły sprzedaży w poprzednim roku 2006 lub które rozpoczęły działalność w okresie od dnia 1 stycznia 2007 r. do dnia 31 sierpnia 2007 r., zostaną określone na podstawie zakupów dokonanych w ciągu pierwszych sześciu miesięcy działalności w 2007 r. pomnożonych przez dwa (2), a kwota zostanie ustalona po uwzględnieniu wskaźnika zysku brutto w wysokości 45 %.

W odniesieniu do kwoty głównej i odsetek od wyżej wymienionych pożyczek gwarancja rządu greckiego udzielana jest zgodnie z obowiązującą ustawą nr 2322/1995”.

- (16) Decyzją nr 38600/B.1750/5-9-2007 (grecki dziennik ustaw 1780/B'/5-9-2007) zmieniono tytuł i treść decyzji nr 36579/B.1666/27-8-2007 (grecki dziennik ustaw 1740/B'/30-8-2007). Nowy tytuł decyzji brzmiał „Pożyczki na kapitał obrotowy i inne instrumenty kredytowe dla przedsiębiorstw i przedstawicieli poszczególnych zawodów w prefekturach Mesenia, Elida, Arkadia, Lakonia, Eubea i okręgu Ejalia w [prefekturze] Achaja”. Innymi słowy, wyrażenie: „których działalność została zakłócona w wyniku pożarów, jakie miały miejsce w 2007 r.” odnoszące się do beneficjentów programów pomocy i tym samym wyraźnie ograniczające zakres programów pomocy do beneficjentów, których działalność została faktycznie zakłócona w wyniku pożarów, zostało usunięte z tytułu podstawy prawnej.
- (17) Ponadto decyzją nr 38600/B.1750/5-9-2007 (grecki dziennik ustaw 1780/B'/5-9-2007) w decyzji nr 36579/B.1666/27-8-2007 rozdział A zdanie pierwsze (grecki dziennik ustaw 1740/B'/30-8-2007) dodano zdanie pogrubione w poniższym fragmencie: „A. Uregulowanie zadłużenia

Wszystkie długi przedsiębiorstw i przedstawicieli poszczególnych zawodów **z wyżej wymienionych prefektur, w których** miały miejsce pożary w 2007 r., wymagalne i niewymagalne powstałe do dnia 25 sierpnia 2007 r., zostaną skapitalizowane i przekształcone w nową pożyczkę z okresem karencji wynoszącym 28 miesięcy. z Termin spłaty pierwszej raty upływa w dniu 31 grudnia 2009 r.” [wyróżnienie dodane].

- (18) Te dwie zmiany łącznie doprowadziły do powstania wymogu, zgodnie z którym szkody poniesione przez beneficjentów powinny być zostać spowodowane przez pożary w 2007 r., a zatem wymóg nie ma już zastosowania do beneficjentów, ale po prostu do prefektur, w których przedsiębiorstwa beneficjentów zostały utworzone i działały, niezależnie od ich siedziby. Wniosek ten znalazł potwierdzenie w odpowiedzi władz greckich na pytanie zadane przez Komisję w piśmie z dnia 11 grudnia 2015 r., a mianowicie, czy rekompensata dla beneficjentów została przyznana za szkody poniesione przez nich bezpośrednio w wyniku pożarów. W swojej odpowiedzi z dnia 11 lutego 2016 r. władze greckie podkreśliły uniwersalny i bezprecedensowy charakter pożarów, w wyniku których przedsiębiorstwa poniosły szkody tylko dlatego, że prowadziły działalność produkcyjną na obszarach występowania pożarów.
- (19) Pozostałe decyzje i ustawy, o których mowa w motywie 9, posłużyły do dalszej zmiany i uzupełnienia decyzji nr 36579/B.1666/27-8-2007 (grecki dziennik ustaw 1740/B'/30-8-2007). Decyzja nr 46082/B.2123/24-10-2007 (grecki dziennik ustaw 2139/B'/2-11-2007) stanowi m.in., że:
- »a) na końcu rozdziału A [decyzji nr 36579/B.1666/27-8-2007 (GG II 1740/30-8-2007)] »Uregulowanie zadłużenia« dodaje się ustępy w brzmieniu:

»Instytucje kredytowe mogą wprowadzić w życie powyższe uregulowania bez gwarancji państwa greckiego, do kwoty 25 000 000 EUR na przedsiębiorstwo. Przedsiębiorstwa handlowe i przedstawiciele poszczególnych zawodów mogą zorganizować kwoty do 100 000 EUR.

W przypadku gdy przedsiębiorstwa składają wniosek o zaciągnięcie zobowiązań na kwotę powyżej 100 000 EUR i do 25 000 000 EUR, instytucji kredytowej, w której mają najwięcej długów, należy dostarczyć analizę rentowności, aby mogła ona dokonać oceny.

Następujące kwestie nie są regulowane przepisami rozdziału A:

- pożyczki dla przedsiębiorstw/przedstawicieli poszczególnych zawodów już ujęte w klauzulach ustaleń na mocy obowiązującej ustawy nr 128/1975, chyba że przedmiotowe przedsiębiorstwa lub przedstawiciele poszczególnych zawodów w sposób oczywisty ponieśli szkodę w wyniku pożaru budynków na ich terenie, sprzętu mechanicznego, surowców lub towarów. W celu potwierdzenia tych szkód będą oni musieli przedstawić zaświadczenie wydane przez właściwe organy ich władz prefekturalnych,
- pożyczki dla przedsiębiorstw/przedstawicieli poszczególnych zawodów zaciągnięte w zamian za przeniesienie prawa do dotacji na program inwestycyjny na podstawie państwowych systemów wsparcia,
- pożyczki dla przedsiębiorstw/przedstawicieli poszczególnych zawodów objętych systemem finansowania, na podstawie których inwestycję uznaje się za część państwowego systemu wsparcia.«;

b) na końcu rozdziału B [decyzji nr 36579/B.1666/27-8-2007 (GG II 1740/30-8-2007)] »Udzielanie przedsiębiorcom i przedstawicielom poszczególnych zawodów pożyczek zasilających kapitał obrotowy« dodaje się dwa ustępy w brzmieniu:

»Powyższe przepisy rozdziału B dotyczą przedsiębiorstw i przedstawicieli poszczególnych zawodów, którzy zostali objęci dotacjami na programy inwestycyjne w ramach systemu pomocy państwa, pod warunkiem że projekt inwestycyjny został zrealizowany.

Powyższe przepisy rozdziałów A i B dotyczą zarówno przedsiębiorstw, jak i przedstawicieli poszczególnych zawodów znajdujących się i prowadzących działalność w jednostkach gminnych Ejo, Akrata, Diakopto, Sympoliteia, Eri-neos i Egira w okręgu Ejalia prefektury Achaja oraz w jednostkach miejskich Eleios-Pronnoi i Livathos w prefekturze Kefalinia.«”.

- (20) Decyzją nr 6391/B.342/8-2-2008 (grecki dziennik ustaw 242/B'/14-2-2008) zmieniono kwotę (ze 100 000 EUR na 150 000 EUR), w odniesieniu do której przedsiębiorstwa pragnące renegotjować swoje długi musiały przedstawić analizę rentowności. Ponadto przedłużono termin składania takich wniosków z dnia 31 grudnia 2007 r. do dnia 31 marca 2008 r.
- (21) Decyzją nr 34227/B.1123/23-7-2008 (grecki dziennik ustaw 1548/B'/5-8-2008) rozszerzono geograficzny zakres programów, jak opisano w motywie 25, i ponownie przedłużono termin składania wniosków o uczestnictwo w programie do dnia 31 sierpnia 2008 r.
- (22) Decyzją nr 57198/B.2406/28-12-2012 (grecki dziennik ustaw 3462/B'/28-12-2012) zmieniono programy, aby umożliwić beneficjentom, którzy nie otrzymali gwarancji państwowej, wystąpienie o zawieszenie spłaty ich długu w okresie od dnia 1 stycznia 2012 r. do dnia 31 grudnia 2012 r. Pożyczkobiorcy byli odpowiedzialni za odsetki narosłe w okresie zawieszenia. Beneficjenci mogli zwrócić się do instytucji finansowych w celu skorzystania z tego przepisu do dnia 28 lutego 2013 r.
- (23) Jeśli chodzi o warunki udzielania gwarancji państwowej, zostały one szczegółowo opisane w decyzji nr 2/54310/0025/13.09.2007 (grecki dziennik ustaw B' 1858/13.9.2007), której odpowiednie części brzmią następująco:

„1) Państwo greckie udzieli gwarancji w wysokości do 80 % na pokrycie długów – wymagalnych lub niewymagalnych powstałych do dnia 25 sierpnia 2007 r. – z pożyczek udzielonych przez instytucje kredytowe przedstawicielom poszczególnych zawodów i przedsiębiorstwom mającym siedzibę i prowadzącym działalność, niezależnie od miejsca, w którym przedsiębiorstwo ma swoją siedzibę, w prefekturach Mesenia, Elida, Arkadia, Lakonia, Eubea oraz w okręgu Ejalia prefektury Achaja, gminach, w których miały miejsce pożary w 2007 r., na nową pożyczkę do spłaty w równych sześciomiesięcznych ratach (amortyzacja kwoty głównej i odsetek) z okresem karencji od dnia 25 sierpnia 2007 r. do dnia 31 grudnia 2009 r. Cały okres obowiązywania umowy pożyczki zgodnie z ustaleniami wyniesie dziesięć (10) lat i obejmie okres karencji. Termin spłaty pierwszej raty tej pożyczki upłynie w dniu 30 czerwca 2010 r. Oprocentowanie pożyczki zgodnie z ustaleniami jest subsydiowane i określane zgodnie z warunkami decyzji nr 36579/B.1666/27.8.2007 Ministra Gospodarki i Finansów.

Gwarancja państwa greckiego będzie miała zastosowanie do 80 % ustalonego długu i odsetek od tego długu do kwoty 20 000 000,00 EUR na przedsiębiorstwo.

Gwarancja państwa greckiego zostanie również udzielona [osobom fizycznym] przedsiębiorstwom handlowym, zarejestrowanym członkom izb handlowych i przedstawicielom poszczególnych zawodów z tych prefektur, których zadłużenie podlegające restrukturyzacji nie przekracza kwoty 100 000,00 EUR.

Odsetki za okres karencji są kapitalizowane w dniu 31 grudnia 2009 r., natomiast pierwsza rata pożyczki zostanie spłacona w dniu 30 czerwca 2010 r.

W przypadku niezapłacenia trzech kolejnych rat amortyzacji wraz z odpowiadającymi im odsetkami lub trzech rat kwoty głównej i odsetek, które wynikają z powyższych ustaleń, cała kwota uregulowanego zadłużenia stanie się wymagalna i płatna. Aby gwarantowane wierzytelności zostały uregulowane przez państwo, po upływie trzech miesięcy od trzeciej raty banki muszą przedstawić dokumenty potwierdzające, o których mowa w decyzji nr 2/478/0025/4.1.2006 (GG II 16/13.1.2006) Ministra Gospodarki i Finansów.

2) Państwo greckie udziela gwarancji w wysokości 80 % na przyznanie pięcioletnich pożyczek na kapitał obrotowy obejmujących okres karencji przedstawicielom poszczególnych zawodów i przedsiębiorstwom zarejestrowanym i prowadzącym działalność, niezależnie od miejsca, w którym przedsiębiorstwo ma swoją siedzibę, w prefekturach Mesenia, Elida, Lakonia, Eubea oraz w okręgu Ejalia prefektury Achaja, w których miały miejsce pożary w 2007 r.

Oprocentowanie powyższych pożyczek jest subsydiowane i ustalone zgodnie z warunkami decyzji nr 36579/B.1666/27.8.2007 Ministra Gospodarki i Finansów.

Pożyczki te zostaną udzielone wszystkim przedsiębiorstwom w tych prefekturach do maksymalnej wysokości 35 % obrotu przedsiębiorstwa w 2006 r. i do maksymalnej kwoty pożyczki w wysokości 90 000,00 EUR na przedsiębiorstwo. Obroty przedsiębiorstw, które nie prowadziły sprzedaży w poprzednim roku 2006 lub które rozpoczęły działalność w okresie od dnia 1 stycznia 2007 r. do dnia 27 sierpnia 2007 r., zostaną określone na podstawie zakupów dokonanych w ciągu pierwszych sześciu miesięcy działalności w 2007 r. pomnożonych przez dwa (2), a kwota zostanie ustalona po uwzględnieniu wskaźnika zysku brutto w wysokości 45 %.

Pożyczki te będą spłacane w równych sześciomiesięcznych ratach kapitałowych i odsetkowych, z okresem karencji dla kapitału od daty wypłaty do dnia 31 grudnia 2009 r. Termin spłaty pierwszej raty upłynie w dniu 30 czerwca 2010 r. Niepodlegająca subsydiowaniu część odsetek w okresie karencji zostanie zapłacona przez przedsiębiorstwa.

Pożyczki te będą zarządzane na podstawie nowej, odrębnej umowy pożyczki. W przypadku wyżej wymienionych pożyczek państwo greckie udzieli gwarancji wszystkim przedsiębiorstwom na 80 % kapitału i odpowiednie odsetki w okresie karencji i w normalnym okresie.

[...]

Wymagane dokumenty potwierdzające:

[...]

(v) Studium wykonalności wraz z proponowanym zabezpieczeniem fizycznym (tylko w przypadku przedsiębiorstw ubiegających się o uregulowanie długu na kwotę powyżej 100 000,00 EUR).

Studium to powinno zawierać następujące elementy:

- a) łączne zobowiązania przedsiębiorstwa po uregulowaniu jego długu wobec systemu kredytowego, dostawców, funduszy ubezpieczeniowych, rządu i rynku ogólnego, a także porozumień w sprawie uzgodnień dotyczących spłaty tych zobowiązań;
- b) opublikowane sprawozdania finansowe przedsiębiorstwa za ostatnie trzy lata (przedsiębiorstwa, które prowadzą rachunki B, muszą przedłożyć formularze E3 i E9 za ostatnie trzy lata);
- c) harmonogram przepływów pieniężnych przedsiębiorstwa na najbliższe trzy lata (wpływy i płatności);
- d) szacowane przychody i zyski przedsiębiorstwa w ciągu najbliższych trzech lat;
- e) kapitał obrotowy niezbędny do prowadzenia działalności gospodarczej oraz źródła finansowania;
- f) istniejące zabezpieczenie, proponowana restrukturyzacja istniejącego zabezpieczenia pokrywającego uregulowany dług oraz proponowane nowe fizyczne zabezpieczenie długów do uregulowania (tylko w przypadku gdy zadłużenie przekracza 100 000,00 EUR).

B. Przedsiębiorstwa i przedstawiciele poszczególnych zawodów w powyższych prefekturach, którzy ubiegają się jedynie o nową pożyczkę na kapitał obrotowy w związku z pożarami lasów, muszą złożyć wnioski do Głównego Urzędu Rachunkowości Państwowej, Dyrekcji 25, sekcja D, wraz z następującymi dokumentami potwierdzającymi:

- a) opublikowane sprawozdania finansowe przedsiębiorstwa za ostatnie trzy lata (przedsiębiorstwa, które prowadzą rachunki B, muszą przedłożyć formularze E3 i E9 za ostatnie trzy lata);
- b) harmonogram przepływów pieniężnych przedsiębiorstwa na najbliższe trzy lata (wpływy i płatności);
- c) szacowane przychody i zyski przedsiębiorstwa w ciągu najbliższych trzech lat;

- d) świadectwo rejestracji w izbie prefektury, w której przedsiębiorstwo ma swoją siedzibę (przedstawiciele poszczególnych zawodów i hodowcy zwierząt gospodarskich muszą przedstawić świadectwo rozpoczęcia działalności w lokalnym urzędzie skarbowym);
- e) wypełniony i podpisany odpowiedni formularz Głównego Urzędu Rachunkowości Państwowej »Ocena rentowności przedsiębiorstw ubiegających się o gwarancję rządu greckiego«, który jest dostępny na jego stronie internetowej (www.mof-gl.k.gr).

Ustanowienie fizycznego zabezpieczenia nie jest wymagane do pokrycia nowych pożyczek na kapitał obrotowy dla wszystkich kategorii przedsiębiorstw.

Wnioski i studia wykonalności zostaną ocenione przez Radę ds. zarządzania i oceny odpowiedzialności za gwarancje państwa greckiego (art. 37 ustawy 3458/2006, GG I 94/8.5.2006), przed ostatecznym zatwierdzeniem udzielenia gwarancji zgodnie z przepisami określonymi w ustawodawstwie krajowym i wspólnotowym (art. 87 i 88 Traktatu WE) wraz z istniejącymi i proponowanymi zabezpieczeniami, które w pełni pokryją zadłużenie podlegające uregulowaniu (w razie potrzeby)”.

- (24) Na mocy art. 2 ust. 7 ustawy nr 3816/2010 (grecki dziennik ustaw 6/A'/26.1.2010), zmieniony art. 21 ust. 5 ustawy nr 3867/2010 (grecki dziennik ustaw 128/A'/3.8.2010) przyznano beneficjentom pożyczek zaciągniętych na podstawie decyzji nr 2/54310/0025/13.09.2007 (grecki dziennik ustaw B' 1858/13.9.2007) prawo do zwrócenia się do dnia 30 sierpnia 2010 r., z mocą wsteczną od dnia 1 stycznia 2010 r., o dwuletnie zawieszenie spłaty amortyzującego zwrotu kapitału wraz z odpowiednim przedłużeniem okresu umownego pożyczki i spłatą odsetek w okresie zawieszenia, zgodnie z częstotliwością spłat odsetek przewidzianą w umowie. Osobami odpowiedzialnymi za zapłatę odsetek byli pożyczkobiorcy. W decyzji nr 2/22475/0025/25.04.2012 (grecki dziennik ustaw B' 1346), zmienionej decyzją nr 2/52027/0025/30.08.2012 (grecki dziennik ustaw B' 2404) oraz decyzją nr 2/1755/0025/20.02.2013 (grecki dziennik ustaw B' 465/27.02.2013), zezwolono na przedłużenie tego zawieszenia od dnia 1 stycznia 2012 r. do dnia 31 grudnia 2012 r. na podstawie wniosku złożonego w tym celu do instytucji finansowej do dnia 28 lutego 2013 r. W decyzji nr 2/38310/0025/14.05.2014 (grecki dziennik ustaw B' 1262/16.05.2014) zezwolono na dalsze zawieszenie od dnia 31 grudnia 2013 r. do dnia 31 grudnia 2014 r., natomiast w decyzji nr 2/43758/0025/29.06.2015 (grecki dziennik ustaw B' 1289/29.06.2015) zezwolono na kolejne zawieszenie pożyczek wygasających po dniu 1 stycznia 2017 r. od dnia 31 grudnia 2013 r. do dnia 31 grudnia 2016 r.

4. Zakres geograficzny środków

- (25) Programy pomocy początkowo dotyczyły prefektur Mesenia, Elida, Arkadia, Lakonia, Eubea i okręgu Ejalia w prefekturze Achaja. Następnie rozszerzono je na gminy Ejo, Akrata, Diakoptou, Sumpoliteias, Erineou kai Aigeiras w obszarze Egira w prefekturze Achaja, jak również gminy Eleiou-Pronon kai Leivathous w prefekturze Kefalinia, zgodnie z decyzją nr 46082/B.2123/24-10-2007 (grecki dziennik ustaw 2139/B'/2-11-2007), a w szczególności w odniesieniu do gwarancji państwowych zgodnie z decyzją nr 2/86490/0025/31.12.2007 (grecki dziennik ustaw B' 2493/31.12.2007 r.), oraz na gminy Argalasti i Afeton, a także miejscowości Ajia Paraskevi, Zormiadon, Porou i Troulou w gminie Skiatos w prefekturze Magnezja, zgodnie z decyzją nr 34227/B.1123/23-7-2008 (grecki dziennik ustaw 1548/B'/5-8-2008), a w szczególności w odniesieniu do gwarancji państwowych zgodnie z decyzją nr 2/57144/0025/20.08.2008 (grecki dziennik ustaw B' 1732/28.08.2008).

5. Czas trwania

- (26) Decyzję ministerialną nr 36579/B.1666/27-8-2007 (grecki dziennik ustaw 1740/B'/30-8-2007) Ministra Gospodarki i Finansów ustanawiającą programy pomocy państwa (z późniejszymi zmianami) opublikowano w dniu 30 sierpnia 2007 r. i – zgodnie z informacjami przekazanymi przez władze greckie – decyzja ta nadal obowiązuje.
- (27) Władze greckie wskazały, że beneficjenci muszą złożyć wnioski do dnia 31 grudnia 2007 r., natomiast w przypadku Argalasti, Afeton i miejscowości Ajia Paraskevi, Zormiadon, Porou i Troulou w gminie Skiatos w prefekturze Magnezja wnioski należy składać do dnia 31 października 2008 r. Czas trwania pożyczek w ramach programu A (zob. motyw 14) wyniósł 10 lat, a w ramach programu B (zob. motyw 14) – 5 lat. Pożyczki zostały udzielone do dnia 31 grudnia 2010 r. Gwarancje państwowe były związane ze szczególnymi transakcjami finansowymi (tj. albo z pożyczkami związanymi z uregulowaniem zadłużenia w ramach programu A i wyżej wymienionym 10-letnim okresem obowiązywania, albo z pożyczkami na kapitał obrotowy w ramach programu B i wyżej wymienionym 5-letnim okresem obowiązywania).

6. Szacowana kwota domniemanej pomocy

- (28) Władze greckie poinformowały Komisję, że łączna kwota dotacji na spłatę odsetek przyznanych beneficjentom wyniosła 192 771 140,81 EUR. W szczególności jeden z beneficjentów, przedsiębiorstwo Sogia Ellas i jego spółki zależne, otrzymało dotację na spłatę odsetek w wysokości 8 293 527,92 EUR i nie udzielono mu żadnej gwarancji państwowej. Jeżeli chodzi o gwarancje państwowe, władze greckie wskazały, że całkowita kwota pożyczek wyniosła 146 969 403,78 EUR, a całkowita kwota gwarantowana przez państwo greckie wyniosła 117 575 523,04 EUR. Władze greckie poinformowały Komisję, że instytucje kredytowe przesłały już wnioski o wezwanie do udzielenia gwarancji na 396 pożyczek (co odpowiada 298 beneficjentom) na łączną kwotę 55 233 316,43 EUR. Władze greckie zauważyły, że spośród 76 wezwań, które oceniono w momencie dostarczenia informacji w lutym 2018 r., gwarancja państwowa została uruchomiona w 62 przypadkach, w związku z czym państwo greckie wypłaciło instytucjom kredytowym kwotę 6 836 810,80 EUR. Obliczenia te mają charakter tymczasowy, ponieważ władze greckie nadal przetwarzają informacje w celu potwierdzenia beneficjentów końcowych i kwot.

7. Beneficjenci

- (29) Programy pomocy wydają się dostępne między innymi ⁽⁸⁾ dla wszystkich przedsiębiorstw prowadzących działalność w zakresie produkcji, przetwarzania i wprowadzania do obrotu produktów rolnych wymienionych w załączniku I do TFUE oraz w sektorze leśnictwa, o ile mają one siedzibę i prowadzą działalność, niezależnie od miejsca swojej siedziby, na jednym z obszarów, na których obowiązują programy pomocy (zob. motyw 15).
- (30) Władze greckie wstępnie oszacowały, że beneficjentami dotacji na spłatę odsetek są 3 773 przedsiębiorstwa (w tym przedsiębiorstwo Sogia Ellas i jego spółki zależne), a beneficjentami gwarancji państwowych – 746 przedsiębiorstw.

8. Koszty kwalifikowalne

- (31) Wydaje się, że kosztami kwalifikowalnymi są koszty operacyjne przedsiębiorstw mających siedzibę i prowadzących działalność, niezależnie od miejsca ich siedziby, na jednym z obszarów, na których obowiązują programy pomocy. Jeżeli przedsiębiorstwa te nie prowadziły działalności gospodarczej, były one wyłączone z programów. Jeżeli przedsiębiorstwa posiadały więcej niż jedną jednostkę produkcyjną, mogły otrzymać pomoc w ramach programów w związku z działalnością tych jednostek produkcyjnych utworzonych i prowadzących działalność na obszarach występowania pożarów. W szczególności w odniesieniu do programu B beneficjenci mogli otrzymać pożyczki w wysokości do 35 % obrotów swojej jednostki produkcyjnej utworzonej i prowadzącej działalność na obszarach występowania pożarów, niezależnie od miejsca siedziby przedsiębiorstwa.

9. Forma i intensywność pomocy

- (32) Pomoc przyznaje się w formie gwarancji państwowych i dotacji na spłatę odsetek. Gwarancje państwowe dotyczyły 80 % kwoty pożyczki wraz z odpowiednimi odsetkami. Jeżeli chodzi o dotacje na spłatę odsetek, w przypadku renegowanych pożyczek pomoc wynosiła 100 % w okresie karencji i 50 % w pozostałym okresie trwania pożyczki. W przypadku nowych pożyczek dotacje na spłatę odsetek wynosiły 30–100 %, jak opisano w motywie 15.

III. WĄTPLIWOŚCI PODNIESIONE PRZEZ KOMISJĘ W DECYZJI O WSZCZĘCIU POSTĘPOWANIA

1. Istnienie pomocy w rozumieniu art. 107 ust. 1 TFUE

- (33) W celu dokonania ustrukturyzowanej oceny tego, czy przedmiotowe programy spełniają warunki określone w art. 107 ust. 1 TFUE, Komisja przeanalizowała dwa instrumenty zastosowane w każdym z nich oddzielnie: z jednej strony dotację na spłatę odsetek, a z drugiej gwarancję państwa.

⁽⁸⁾ Podstawy prawne nie przewidywały żadnych ograniczeń dla sektora rolnego.

Dotacja na spłatę odsetek

- (34) Dotacja na spłatę odsetek przyznana przez państwo greckie na podstawie decyzji nr 36579/B.1666/27-8-2007 (grecki dziennik ustaw 1740/B/30-8-2007), wraz z kolejnymi zmianami i uzupełnieniami, spełniała wszystkie warunki określone w art. 107 ust. 1 TFUE. Dotacja ta – przyznana przez państwo greckie – stanowiła wyraźną korzyść, ponieważ sprawiła, że koszt pożyczki był znacznie niższy, a w niektórych przypadkach i w niektórych okresach nawet nieoprocentowany, jak opisano szczegółowo w motywie 15.
- (35) Ponadto warunek selektywności został również spełniony, ponieważ beneficjenci ograniczyli się do przedsiębiorstw posiadających zakłady na obszarach geograficznych występowania pożarów w 2007 r., jak stwierdzono w motywie 25.
- (36) W odniesieniu do warunku zakłócenia konkurencji, zgodnie z orzecznictwem Trybunału Sprawiedliwości sam fakt, że konkurencyjność przedsiębiorstwa zwiększa się w stosunku do pozostałych przedsiębiorstw w wyniku przyznania korzyści gospodarczej, której takie przedsiębiorstwo nie uzyskaloby w ramach normalnej działalności, wskazuje na występowanie ryzyka zakłócenia konkurencji ⁽⁹⁾. W przypadku niniejszej sprawy pozycja konkurencyjna beneficjentów wzmocniła się dzięki korzyści gospodarczej wynikającej ze środka krajowego, a zatem środek ten mógł zakłócić konkurencję. Przyznana przedsiębiorstwu pomoc wpływa na wymianę handlową między państwami członkowskimi, jeżeli przedsiębiorstwo to prowadzi działalność na rynku otwartym na handel wewnątrzunijny ⁽¹⁰⁾. Beneficjenci przedmiotowej pomocy działali na wysoce konkurencyjnym rynku produktów rolnych i w leśnictwie. Ponadto, zgodnie z orzecznictwem Trybunału, nie istnieje żaden próg ani procent, poniżej którego można uznać, że wpływ na wymianę handlową między państwami członkowskimi nie zachodzi – nawet stosunkowo niewielka kwota pomocy lub stosunkowo niewielki rozmiar przedsiębiorstwa nie oznacza *a priori*, że ewentualny wpływ na wymianę handlową między państwami członkowskimi nie ma miejsca ⁽¹¹⁾. Sektory rolnictwa i leśnictwa prowadzą wewnątrzunijną wymianę handlową na dużą skalę. W związku z tym przedmiotowy środek mógł mieć wpływ na wymianę handlową między państwami członkowskimi.
- (37) Wydaje się zatem, że w odniesieniu do dotacji na spłatę odsetek spełnione zostały wszystkie warunki określone w art. 107 ust. 1 TFUE.

Gwarancja państwowa

- (38) Decyzją nr 36579/B.1666/27-8-2007 (grecki dziennik ustaw 1740/B/30-8-2007), z późniejszymi zmianami i uzupełnieniami, państwo greckie postanowiło również udzielić gwarancji przedsiębiorstwom posiadającym zakłady na obszarach geograficznych występowania pożarów w 2007 r. Warunki, na podstawie których udzielono tej gwarancji, szczegółowo opisano w decyzji nr 2/54310/0025/13.09.2007 (grecki dziennik ustaw B' 1858/13.9.2007) Ministra Gospodarki i Finansów, z późniejszymi zmianami i uzupełnieniami. Jak stwierdzono w sekcji 2.1 obwieszczenia Komisji w sprawie gwarancji ⁽¹²⁾, ogólne kryteria określone w art. 107 ust. 1 TFUE mają zastosowanie również do gwarancji. Gwarancje udzielone bezpośrednio przez państwo mogą w istocie stanowić pomoc państwa. Korzyścią z gwarancji państwowej jest przejęcie przez państwo ryzyka związanego z gwarancją. Ryzyko to powinno być normalnie wynagradzane odpowiednią stawką. Zrzeczenie się przez państwo takiej stawki stanowi zarówno korzyść dla przedsiębiorstwa, któremu udzielana jest gwarancja państwowa, jak i uszczuplenie zasobów państwa. W niniejszej sprawie gwarancja została zatem udzielona przy użyciu zasobów państwowych. W swoim obwieszczeniu w sprawie gwarancji Komisja precyzuje ponadto, że nawet jeśli okaże się, że w ramach gwarancji nie wystąpiły żadne płatności ze środków państwowych, gwarancja może stanowić pomoc państwa.
- (39) Korzyść uzyskana z gwarancji w ramach programów jest oczywista. Jak wskazano w sekcji 2.3 obwieszczenia Komisji w sprawie gwarancji, jeżeli kredytobiorca nie musi płacić tej stawki lub płaci niską stawkę, odnosi pewną korzyść. Ponadto w porównaniu z sytuacją, w której nie udziela się gwarancji, gwarancja państwowa umożliwia kredytobiorcy uzyskanie korzystniejszych warunków finansowych kredytu w stosunku do normalnie dostępnych na rynkach finansowych.

⁽⁹⁾ Zob. m.in. wyrok Trybunału Sprawiedliwości z dnia 19 września 2000 r., Niemcy/Komisja, C-156/98, EU:C:2000:467, pkt 30; wyrok z dnia 17 września 1980 r., Philip Morris Holland BV/Komisja, 730/79, EU:C:1980:209.

⁽¹⁰⁾ Wyrok Trybunału Sprawiedliwości z dnia 13 lipca 1988 r., Republika Francuska/Komisja, 102/87, EU:C:1988:391.

⁽¹¹⁾ Wyrok Trybunału Sprawiedliwości z dnia 24 lipca 2003 r., Altmark Trans GmbH, C-280/00, EU:C:2003:415, pkt 81.

⁽¹²⁾ Obwieszczenie Komisji w sprawie zastosowania art. 87 i 88 Traktatu WE do pomocy państwa w formie gwarancji (Dz.U. C 155 z 20.6.2008, s. 10). Obwieszczenie to zastąpiło obwieszczenie Komisji w sprawie zastosowania art. 87 i 88 Traktatu WE do pomocy państwa w formie gwarancji 2000/C 71/07, które obowiązywało do dnia 31 grudnia 2009 r.

- (40) Fakt, że beneficjenci programu A musieli zapewnić zabezpieczenia w sytuacji, gdy ich renegowane zadłużenie przekraczało 100 000,00 EUR (zob. motyw 23 powyżej), nie zmienił oceny, że nawet w tych przypadkach gwarancja państwowa zawierała element pomocy. Odpowiednie uwagi przedstawione przez Komisję w jej decyzji 2012/320/UE ⁽¹³⁾, które zostały podtrzymane przez Sąd w wyroku w sprawie T-150/12 ⁽¹⁴⁾, mają zastosowanie również do niniejszej sprawy. W związku z tym, nawet jeżeli beneficjenci ustanowili zabezpieczenia, gwarancja państwowa stanowiła pomoc państwa, ponieważ była uzależniona od uznania państwa w kwestii skorzystania z praw przyznanych na mocy umów dotyczących zabezpieczeń, w przypadku niespłacenia przez beneficjentów pożyczek. Do takiej sytuacji mogło dojść ze względu na możliwy brak w podstawie prawnej programów przepisu przewidującego automatyczne uruchamianie umów dotyczących zabezpieczeń, w przypadku niespłacenia pożyczek przez beneficjentów. Ponadto, nie było jasne, czy zabezpieczenie musi we wszystkich przypadkach zabezpieczać pełną kwotę pożyczki. Niejasne było również, czy zabezpieczenie odgrywa jakąkolwiek rolę w obliczaniu obowiązującej składki (jeśli istnieje).
- (41) Sekcja 3.4 obwieszczenia Komisji w sprawie gwarancji zawiera wykaz warunków, których łączne spełnienie wykluczyłoby istnienie pomocy państwa. Wydawało się, że przedmiotowy środek nie spełnia wszystkich tych warunków. W szczególności wydaje się, że programy nie były niedostępne dla kredytobiorców znajdujących się w trudnej sytuacji finansowej, jak wymaga tego sekcja 3.4 lit. a) obwieszczenia Komisji w sprawie gwarancji. Władze greckie stwierdziły, że przedsiębiorstwa znajdujące się w trudnej sytuacji zostały wyłączone z programów, ponieważ przed otrzymaniem gwarancji państwowej musiały przedstawić analizy rentowności. Na podstawie treści decyzji nr 2/54310/0025/13.09.2007 (grecki dziennik ustaw B' 1858/13.9.2007) obowiązek przedłożenia analizy rentowności miał jednak zastosowanie wyłącznie do przedsiębiorstw, które złożyły wniosek o zmianę struktury zadłużenia na kwotę powyżej 100 000,00 EUR, jak wspomniano w motywie 23. Dlatego też wydawało się, że nie wykluczono żadnych przedsiębiorstw znajdujących się w trudnej sytuacji, dotyczy to zarówno innych beneficjentów objętych programem A oraz wszystkich beneficjentów objętych programem B. Ponadto na podstawie rozumowania przedstawionego w motywach 88 i 89 decyzji Komisji 2012/307/UE ⁽¹⁵⁾, Komisja nie mogła przyjąć tego argumentu w świetle wspomnianej decyzji ministerialnej. W decyzji tej stwierdzono, że analiza rentowności obejmuje „łączne zobowiązania przedsiębiorstwa po uregulowaniu jego długu wobec systemu kredytowego, dostawców, funduszy ubezpieczeniowych, rządu i rynku ogólnego, a także porozumień w sprawie uzgodnień dotyczących spłaty tych zobowiązań”. Tak więc nie można było wykluczyć, że pomoc została przyznana przedsiębiorstwom znajdującym się w trudnej sytuacji, ponieważ sama analiza rentowności uwzględniała restrukturyzację zadłużenia na podstawie programu A. Innymi słowy, analiza rentowności koncentrowała się na perspektywach rentowności beneficjentów po restrukturyzacji ich zadłużenia na podstawie programu A. Oznacza to, że wnioskodawcy mogli być zagrożeni w czasie badania, ale mimo to mogli zostać dopuszczeni do programu A, ponieważ potencjalny powrót do rentowności został przewidziany po otrzymaniu pomocy.
- (42) Ponadto w odniesieniu do sekcji 3.4 lit. d) obwieszczenia Komisji w sprawie gwarancji nie było jasne, czy beneficjenci opłacili jakąkolwiek stawkę, a jeśli tak, to na jakiej podstawie obliczono tę stawkę, aby odzwierciedlić cenę rynkową dla każdej gwarancji. W podstawach prawnych programów nie ma żadnych odniesień do obliczeń, zaś władze greckie nie wspomniały w swoich pismach, o których mowa w motywie 2, o obowiązku opłacenia stawki jako warunku udzielenia gwarancji państwowych. Wątpliwe było zatem, czy warunki programu były oparte na realistycznej ocenie ryzyka, tak aby ewentualne stawki płacone przez beneficjentów czyniły go najprawdopodobniej samofinansującym się.
- (43) Wydawało się zatem, że nie istnieje właściwa i stopniowa ocena aspektu samofinansowania programu ani coroczny przegląd adekwatności poziomu stawek – o ile taki istniał – ani też ewentualne jego dostosowanie, tak aby programy nadal były samofinansujące. Nie wspomniano również o podstawach prawnych tych programów. W związku z tym nie spełniono również warunku określonego w sekcji 3.4 lit. e) obwieszczenia Komisji w sprawie gwarancji.

⁽¹³⁾ Decyzja Komisji 2012/320/UE z dnia 25 stycznia 2012 r. w sprawie pomocy przyznanej przez Grecję producentom zbóż oraz spółdzielniom zbioru zbóż nr SA 27354 (C 36/10) (ex NN 3/10, ex CP 11/09) (Dz.U. L 164 z 23.6.2012, s. 10).

⁽¹⁴⁾ Wyrok Sądu z dnia 9 kwietnia 2014 r., Grecja/Komisja, T-150/12, EU:T:2014:191, pkt 82–85.

⁽¹⁵⁾ Decyzja Komisji 2012/307/UE z dnia 19 października 2011 r. w sprawie programów pomocy państwa wdrożonych przez Grecję w prefekturach Kastoria, Ewia, Florina, Kilkis, Rodopy, Ewros, Ksanti i Dodekanez oraz na wyspach Lesbos, Samos i Chios (restrukturyzacja długów) (C 23/04 (ex NN 153/03), C 20/05 (ex NN 70/04) i C 50/05 (ex NN 20/05)) (Dz.U. L 153 z 14.6.2012, s. 16).

- (44) Ponadto ponownie pojawiły się wątpliwości, czy w przypadku zastosowania stawek za gwarancje państwowe w ramach tych programów, stawki te obejmowały, zgodnie z sekcją 3.4 lit. f) obwieszczenia Komisji w sprawie gwarancji, normalne ryzyko związane z udzieleniem gwarancji, koszty zarządzania programem, roczne wynagrodzenie za odpowiedni kapitał, nawet jeśli ten ostatni nie został w całości lub w części potwierdzony prawnie. W związku z tym wątpliwe było, czy stawki te były zgodne z cenami rynkowymi.
- (45) Ponadto okazało się, że programy te nie określały kwalifikujących się przedsiębiorstw pod względem ratingu, co jest warunkiem przejrzystości zgodnie z sekcją 3.4 lit. g) obwieszczenia Komisji w sprawie gwarancji.
- (46) Na etapie podejmowania decyzji o wszczęciu postępowania nie istniał żaden element wskazujący na to, czy w odniesieniu do przedmiotowych programów miały zastosowanie opcje przewidziane w sekcji 3.5 obwieszczenia Komisji w sprawie gwarancji, polegające na zastosowaniu bezpiecznych stawek w programach gwarancji dla MŚP, czy też na zastosowaniu jednolitych stawek w programach gwarancji dla MŚP. Nie można było wykluczyć, że MŚP korzystały z tych programów.
- (47) W związku z tym Komisja nie mogła wykluczyć istnienia pomocy państwa na podstawie warunków określonych w sekcji 3.4 obwieszczenia w sprawie gwarancji. Wręcz przeciwnie, gwarancje państwowe dotyczące przedmiotowych środków stanowiły pomoc państwa, ponieważ spełniały odpowiednie warunki określone w art. 107 ust. 1 TFUE.
- (48) Jeśli chodzi o możliwość przypisania środków państwu, było oczywiste, że gwarancje państwowe zostały udzielone przez państwo greckie.
- (49) W decyzji o wszczęciu postępowania Komisja zauważyła, że na mocy decyzji nr 2/54310/0025/13.09.2007 (grecki dziennik ustaw B' 1858/13.9.2007) Rada ds. zarządzania i oceny odpowiedzialności za gwarancje państwa greckiego była odpowiedzialna za ocenę wszystkich wniosków przed udzieleniem gwarancji państwowych⁽¹⁶⁾. Jej działania można było zatem przypisać państwu, a władze greckie nie mogły argumentować, że gwarancje państwowe można było cofnąć *ex tunc*, ponieważ niektóre z warunków ich udzielenia nie istniały w momencie udzielania gwarancji.
- (50) Jeżeli chodzi o zaangażowanie zasobów państwowych, gwarancje państwowe pozwalały na ponoszenie przez państwo ryzyka związanego z gwarancjami. W związku z tym przedmiotowe gwarancje państwowe stanowiły zagrożenie dla zasobów państwowych, ponieważ ich wykorzystanie miało być opłacone z budżetu państwa. Ponadto każda gwarancja, za którą nie uzyskano odpowiedniego wynagrodzenia, oznaczała dla państwa utratę zasobów finansowych. Podstawy prawne udzielenia gwarancji państwowych nie przewidywały żadnej stawki, która miałaby być opłacona przez beneficjentów. Na podstawie informacji, którymi Komisja dysponowała w momencie podejmowania decyzji o wszczęciu postępowania, wydaje się, że przedsiębiorstwa korzystające z gwarancji nie zapłaciły żadnej stawki, a zatem nie zostały one odpowiednio wynagrodzone.
- (51) Ponieważ – zgodnie z dostępnymi informacjami – przedsiębiorstwa korzystające z gwarancji nie musiały płacić stawki (o ile została ustanowiona) równej kwocie, jakiej mógłby wymagać podmiot gospodarki rynkowej w celu udzielenia takiej gwarancji, uzyskały one korzyść. Ponadto nie można było wykluczyć, że niektórzy beneficjenci nie byli w stanie lub nie byliby w stanie otrzymać żadnej gwarancji lub kredytu na rynku (przy zastosowaniu dowolnej stawki lub stopy procentowej), w którym to przypadku ich korzyść była lub byłaby równa kwocie faktycznie objętej gwarancją państwową.
- (52) Jeżeli chodzi o selektywność, zakłócenie konkurencji i wpływ na wymianę handlową, zastosowano te same względy jak te opisane w motywach 35 i 36. A zatem warunki te również zostały spełnione.
- (53) W momencie podejmowania decyzji o wszczęciu postępowania okazało się zatem, że w przypadku gwarancji państwowej dla pożyczek spełnione zostały warunki określone w art. 107 ust. 1 TFUE.

2. Niezgodność programów pomocy z prawem

- (54) Ze względu na fakt, że środki te zostały już wdrożone bez zgłoszenia ich Komisji, pomoc przyznana w ramach tych programów była pomocą niezgodną z prawem w rozumieniu art. 1 lit. f) rozporządzenia Rady (UE) 2015/1589⁽¹⁷⁾.

⁽¹⁶⁾ Zostało to potwierdzone przez władze greckie w piśmie z dnia 11 lutego 2016 r.

⁽¹⁷⁾ Rozporządzenie Rady (UE) 2015/1589 z dnia 13 lipca 2015 r. ustanawiające szczegółowe zasady stosowania art. 108 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej (Dz.U. L 248 z 24.9.2015, s. 9).

3. Zgodność pomocy z rynkiem wewnętrznym

- (55) Po ustaleniu, że programy te stanowią pomoc państwa w rozumieniu art. 107 ust. 1 TFUE, należało ocenić, czy pomoc można uznać za zgodną z rynkiem wewnętrznym na mocy art. 107 ust. 2 lub 3 TFUE.
- (56) Grecja powołała się na ewentualną zgodność z rynkiem wewnętrznym zgodnie z art. 107 ust. 2 lit. b) TFUE.
- (57) Geograficzne zastosowanie programów ogranicza się do obszarów występowania rozległych pożarów, które władze greckie zakwalifikowały się jako klęskę żywiołową. Komisja uznała rozległe pożary pochodzenia naturalnego za klęskę żywiołową, przy czym stwierdziła, że pożary powodujące rozległe straty stanowią zdarzenia nadzwyczajne. Rozróżnienie to nie miało żadnych konsekwencji dla oceny, ponieważ zarówno klęski żywiołowe, jak i zdarzenia nadzwyczajne należy oceniać na podstawie tego samego odstępstwa w art. 107 ust. 2 lit. b) TFUE jako pomoc mającą na celu naprawienie szkód spowodowanych klęskami żywiołowymi lub zdarzeniami nadzwyczajnymi.
- (58) Ponieważ przedmiotowe programy pomocy nie były pomocą niezgłoszoną, w celu zastosowania odstępstwa przewidzianego w art. 107 ust. 2 lit. b) TFUE konieczne było, aby były one zgodne z zasadami pomocy państwa obowiązującymi w momencie przyznania pomocy. Zgodnie z informacjami przekazanymi przez władze greckie przedmiotowe programy realizowano od dnia 25 sierpnia 2007 r. Zgodność przedmiotowych programów z rynkiem wewnętrznym zbadano zatem w świetle zasad pomocy państwa mających zastosowanie w tym okresie. Były to Wytyczne Wspólnoty w sprawie pomocy państwa w sektorze rolnym i leśnym na lata 2007–2013 („wytyczne na lata 2007–2013”) ⁽¹⁸⁾, a w szczególności sekcja V.B.2 dla rolnictwa i sekcja VII dla leśnictwa.
- (59) W świetle wątpliwości podniesionych w motywie 40 dotyczących tego, czy przedmiotowe programy wykluczały przedsiębiorstwa znajdujące się w trudnej sytuacji, Komisja przedstawiła wyjaśnienie na etapie podejmowania decyzji o wszczęciu postępowania. Pomoc dla przedsiębiorstw znajdujących się w trudnej sytuacji można było uznać za zgodną ze wspólnym rynkiem jedynie wówczas, gdy spełniała ona warunki Wytycznych Komisji dotyczących pomocy państwa w celu ratowania i restrukturyzacji zagrożonych przedsiębiorstw (zwanych dalej „wytycznymi w sprawie ratowania i restrukturyzacji”) ⁽¹⁹⁾, które miały zastosowanie w czasie, gdy udzielano pomocy w ramach przedmiotowych programów. Jedynym wyjątkiem w przypadku pomocy dla przedsiębiorstw znajdujących się w trudnej sytuacji była pomoc mająca na celu naprawienie szkód spowodowanych klęskami żywiołowymi lub innymi zdarzeniami nadzwyczajnymi, do których wytyczne w sprawie ratowania i restrukturyzacji nie miały zastosowania, jak stwierdzono w pkt 19 i 20 wytycznych dotyczących ratowania i restrukturyzacji. Z powyższego wynika, że w poniższej sekcji dotyczącej pomocy mającej na celu naprawienie szkód spowodowanych klęskami żywiołowymi lub innymi zdarzeniami nadzwyczajnymi bada się wszystkie przedsiębiorstwa, niezależnie od ich rentowności w momencie przyznania pomocy, natomiast sekcja dotycząca pomocy przeznaczonej na wspieranie lub ułatwianie rozwoju niektórych obszarów gospodarczych jest podzielona na przedsiębiorstwa w dobrej kondycji finansowej, z jednej strony, i przedsiębiorstwa znajdujące się w trudnej sytuacji, do których mają zastosowanie wytyczne dotyczące ratowania i restrukturyzacji przedsiębiorstw, z drugiej strony.

Pomoc na naprawienie szkód spowodowanych klęskami żywiołowymi lub innymi zdarzeniami nadzwyczajnymi

- (60) W odniesieniu do pomocy przyznawanej w rolnictwie Komisja musiała sprawdzić wystąpienie klęski żywiołowej lub zdarzenia nadzwyczajnego, na które powołano się w celu uzasadnienia przyznania pomocy, oraz czy zostały spełnione łącznie następujące warunki określone w sekcji V.B.2 wytycznych na lata 2007–2013:
- szkody, za które przyznano rekompensatę, były udowodnionym bezpośrednim skutkiem klęski żywiołowej lub zdarzenia nadzwyczajnego;
  - pomoc nie skutkowała nadmierną rekompensatą za szkody, a jedynie naprawiła szkody spowodowane przez klęskę żywiołową lub zdarzenie nadzwyczajne, w związku z czym szkody powinny być zostać ocenione możliwie najdokładniej, a wynikające z nich odszkodowania powinny być zostać obliczone na poziomie indywidualnego beneficjenta, a wszelkie należne płatności, na przykład z tytułu polis ubezpieczeniowych, powinny zostać odliczone od kwoty pomocy.

⁽¹⁸⁾ Dz.U. C 319 z 27.12.2006, s. 1.

⁽¹⁹⁾ Komunikat Komisji – Wytyczne wspólnotowe dotyczące pomocy państwa w celu ratowania i restrukturyzacji zagrożonych przedsiębiorstw (Dz.U. C 244 z 1.10.2004, s. 2). Okres ważności przedłużono najpierw do dnia 9 października 2012 r. (Dz.U. C 156 z 9.7.2009, s. 3), a następnie do dnia 31 lipca 2014 r. (Dz.U. C 296 z 2.10.2012, s. 3).

- (61) W podstawie prawnej badanych programów wskazano obszary występowania pożarów. Ponieważ Komisja w swoich instrumentach prawnych dotyczących pomocy państwa konsekwentnie uznaje, że dzikie pożary pochodzenia naturalnego stanowią klęski żywiołowe, podczas gdy pożary powodujące rozległe straty są zdarzeniami nadzwyczajnymi w rozumieniu art. 107 ust. 2 lit. b) TFUE⁽²⁰⁾, przedsiębiorstwa, które poniosły szkody w wyniku danych pożarów, niezależnie od ich oceny prawnej jako klęski żywiołowe lub zdarzenia nadzwyczajne, mogą kwalifikować się jako beneficjenci pomocy z tytułu szkód poniesionych bezpośrednio w wyniku tych samych zdarzeń.
- (62) Przedmiotowe programy nie zawierały jednak żadnej definicji szkód i nie wykazano w nich żadnego związku między pomocą a szkodami poniesionymi w wyniku pożarów. Jedynym związkiem pomiędzy beneficjentami a pożarami był raczej fakt, że te ich działalność powstała i prowadzona była – niezależnie od miejsca siedziby statutowej – na jednym z obszarów geograficznych występowania pożarów. Wynika to z odpowiedzi władz greckich przytoczonej w motywie 18. W związku z tym beneficjenci mogli nie ponieść żadnych szkód, a jeżeli tak, to podstawa prawna programów pomocy nie wymagała, aby szkody te wynikały bezpośrednio z pożarów⁽²¹⁾.
- (63) Ponadto następująca zmiana decyzji nr 36579/B.1666/27-8-2007 (grecki dziennik ustaw 1740/B'/30-8-2007), wprowadzona decyzją nr 46082/B.2123/24-10-2007 (grecki dziennik ustaw 2139/B'/2-11-2007), wskazywała na brak bezpośredniego związku między poniesionymi szkodami, o ile takie wystąpiły, a pożarami, jako warunek przyznania pomocy, jak wynika z odpowiedniego fragmentu cytowanego w motywie 19. Zmiana ta wyłączyła istniejące pożyczki, które zostały już zaciągnięte w przeszłości, z zakresu stosowania rozdziału A decyzji nr 36579/B.1666/27-8-2007 (grecki dziennik ustaw 1740/B'/30-8-2007), a mianowicie uregulowania zadłużenia z dotacją na spłatę odsetek. Ustanawiano w niej jedynie wyjątek dla przedsiębiorstw, które „w sposób oczywisty poniosły szkodę w wyniku pożaru budynków na ich terenie, sprzętu mechanicznego, surowców lub towarów. W celu potwierdzenia tych szkód będą musieli przedstawić zaświadczenie wydane przez właściwe organy ich władz prefekturalnych”. Gdyby jednak w ogólnych ramach programu istniał bezpośredni związek między szkodami a pożarami, ten fragment nie miałby żadnego znaczenia, ponieważ wszyscy beneficjenci z definicji musieliby ponieść szkody spowodowane bezpośrednio przez pożary. Jedynym logicznym wnioskiem, jaki można było wyciągnąć z tej poprawki, było zatem stwierdzenie, że nie wszyscy beneficjenci musieli ponieść szkody spowodowane przez pożary.
- (64) Ponadto wydaje się, że podstawy prawne programów nie zawierają żadnej metody pozwalającej na jak najbardziej precyzyjną ocenę szkód poniesionych przez przedsiębiorstwa w bezpośrednim następstwie pożarów. Nie było również możliwe określenie kosztów kwalifikowalnych na podstawie takich szkód. Już w motywie 62 stwierdzono, że programy nie wykazują bezpośredniego związku między pożarami a szkodami rzeczywiście poniesionymi przez beneficjentów w wyniku tych pożarów. Jak wspomniano w motywie 15, kwota pomocy została ostatecznie określona na podstawie kwoty pożyczki, na którą przyznano dotację na spłatę odsetek i gwarancję państwową. W przypadku programu A sama kwota pożyczki pozostała jednak otwarta. W przypadku programu B została ona określona na podstawie obrotu każdego przedsiębiorstwa.
- (65) Ponadto wydaje się, że programy te nie przewidywały żadnego mechanizmu monitorowania kumulacji pomocy w ramach tych programów z pomocą w ramach innych programów, aby zapobiec nadmiernej rekompensacie za szkody poniesione przez indywidualnych beneficjentów w wyniku przedmiotowych pożarów. Ponadto w przypadkach, w których przedsiębiorstwo rzeczywiście poniosło szkody spowodowane przez pożary, programy nie obejmowały przepisów wykluczających pomoc na płatności należne np. z tytułu polis ubezpieczeniowych za te same szkody.
- (66) W odniesieniu do pomocy przyznawanej w leśnictwie dokonano rozróżnienia między pomocą państwa na ochronę, poprawę, rozwój i utrzymanie lasów ze względu na ekologiczne, ochronne i rekreacyjne funkcje lasów a pomocą państwa dla lasów wykorzystywanych do celów handlowych. W odniesieniu do tych pierwszych, sekcja VII wytycznych na lata 2007–2013 określa możliwość zatwierdzenia pomocy państwa na odbudowę lasów zniszczonych między innymi przez pożary. Zgodnie z tą polityką w pkt 174 lit. c) wytycznych na lata 2007–2013 stwierdzono, że nie można zatwierdzać żadnej pomocy na ekonomicznie opłacalną wycinkę lub odnowę drzewostanu po wyrębie lub zakładanie i utrzymanie jakiegokolwiek populacji, w przypadku której nie zostałyby wykazane środowiskowe lub rekreacyjne korzyści. *A contrario*, zgodność pomocy na rzecz lasów wykorzystywanych do celów handlowych należy oceniać bezpośrednio na podstawie art. 107 ust. 2 lit. b) TFUE, ponieważ nie istniały żadne mające zastosowanie wytyczne Komisji w tym zakresie.

⁽²⁰⁾ Termin „pożary powodujące rozległe straty” zdefiniowano jako „zdarzenia nadzwyczajne” w pkt 122 wytycznych na lata 2007–2013.

⁽²¹⁾ Zob. w tym względzie wyrok Trybunału Sprawiedliwości z dnia 29 kwietnia 2004 r., Grecja/Komisja, C-278/00, EU:C:2004:239, w którym Trybunał orzekł, że: „jedynie niekorzystne skutki gospodarcze bezpośrednio spowodowane klęskami żywiołowymi lub innymi zdarzeniami nadzwyczajnymi kwalifikują się do rekompensaty przewidzianej w tym przepisie” (pkt 82) oraz „przepis o tak szerokim zakresie nie może być uznany za pomoc mającą na celu naprawienie szkód spowodowanych klęskami żywiołowymi lub innymi zdarzeniami nadzwyczajnymi” (pkt 85).

- (67) W odniesieniu do pomocy dla lasów niewykorzystywanych do celów handlowych, zgodnie z pkt 175 lit. a) wytycznych na lata 2007–2013 należało wykazać, że pomoc bezpośrednio przyczyniła się do utrzymania lub przywrócenia ekologicznych, ochronnych i rekreacyjnych funkcji lasów, różnorodności biologicznej oraz zdrowego ekosystemu leśnego. Może to mieć miejsce w przypadku, gdy pomoc przyznawana jest w celu zaplanowania i podjęcia działań na rzecz naprawienia szkód w lasach powstałych w wyniku pożarów, jeżeli głównym celem takich działań jest przyczynienie się do zachowania lub przywrócenia ekosystemu leśnego i różnorodności biologicznej lub tradycyjnego krajobrazu. Nie można przyznać jednak pomocy na wycinkę, której głównym celem jest ekonomicznie opłacalne pozyskanie drewna lub na odnowę drzewostanu w miejscach, gdzie ścięte drzewa zostały zastąpione takimi samymi drzewami. Ze względu na brak związku między pomocą a szkodami spowodowanymi przez pożary Komisja miała wątpliwości, czy warunki te zostały spełnione we wszystkich przypadkach pomocy przyznawanej w ramach tych programów dla lasów niewykorzystywanych do celów handlowych. Komisja miała również wątpliwości, czy głównym celem takiej pomocy była odbudowa ekosystemu leśnego i różnorodności biologicznej, czy też tradycyjnego krajobrazu, biorąc pod uwagę, że podstawy prawne programów pomocy nie zawierały żadnych przepisów w tym względzie.
- (68) Jak wskazano, pomoc na rzecz lasów wykorzystywanych do celów handlowych należy oceniać bezpośrednio na podstawie art. 107 ust. 2 lit. b) TFUE. Zgodnie z praktyką decyzyjną Komisji szkody⁽²²⁾, na które przyznawana jest pomoc, muszą być udowodnioną bezpośrednią konsekwencją tych szkód. Pomoc nie może prowadzić do nadmiernej rekompensaty szkód; powinna jedynie naprawiać szkody spowodowane klęskami żywiołowymi lub zdarzeniami nadzwyczajnymi. Pomoc we wszystkich formach w odniesieniu do jednego beneficjenta ogranicza się do poniesionych szkód materialnych. Ocena spełnienia tych warunków określonych w motywach 62–65 dla sektora rolnego miała jednak zastosowanie odpowiednio do sektora leśnego. Komisja miała również wątpliwości co do istnienia bezpośredniego związku między szkodami a pożarami oraz co do zapobiegania nadmiernej rekompensacie. Ponadto podstawy prawne programów nie wydawały się ograniczać pomocy do zaistniałych szkód materialnych.
- (69) W świetle tych uwag w decyzji o wszczęciu postępowania (zob. motyw 67 decyzji o wszczęciu postępowania) Komisja uznała, że informacje dostarczone przez władze greckie nie potwierdzają argumentu, że analizowane programy, ze względu na swój charakter i zasady funkcjonowania, miały na celu naprawienie szkód spowodowanych klęskami żywiołowymi lub innymi zdarzeniami nadzwyczajnymi. Komisja miała zatem poważne wątpliwości, czy są one zgodne z art. 107 ust. 2 lit. b) TFUE.

Pomoc mająca na celu promowanie lub ułatwianie rozwoju niektórych obszarów gospodarczych

- (70) W decyzji o wszczęciu postępowania (zob. motyw 68 decyzji o wszczęciu postępowania) nie można było wykluczyć, że przedsiębiorstwa otrzymały pomoc w ramach przedmiotowych programów mimo tego, że ich działalność nie została zakłócona w wyniku pożarów, oraz że w związku z tym pomoc ta nie była zgodna z zasadami pomocy państwa na mocy art. 107 ust. 2 lit. b) TFUE. Konieczne było zatem zbadanie zgodności również w świetle art. 107 ust. 3 lit. c) TFUE.
- (71) Zgodnie z art. 107 ust. 3 lit. c) TFUE pomoc może zostać uznana za zgodną z rynkiem wewnętrznym, jeśli jest przeznaczona na ułatwianie rozwoju niektórych działań gospodarczych lub niektórych regionów gospodarczych, o ile nie zmienia warunków wymiany handlowej w zakresie sprzecznym ze wspólnym interesem. Władze greckie nie twierdziły, że przedmiotowe programy pomocy państwa wchodzą w zakres art. 107 ust. 3 lit. c) TFUE.
- (72) W przypadku przedsiębiorstw w dobrej kondycji finansowej na etapie podejmowania decyzji o wszczęciu postępowania wydawało się, że nie istnieje żadna odpowiednia podstawa prawna dotycząca pomocy państwa na mocy art. 107 ust. 3 lit. c) TFUE. Pomoc przyznawana w ramach programów pomocy państwa wydawała się być pomocą operacyjną, która była niezgodna z TFUE.

⁽²²⁾ Zob. np. pomoc państwa N 235a/2010 – Polska, Program pomocy dotyczący rekompensaty za szkody spowodowane przez powodzie w Polsce w maju i czerwcu 2010 r. (poza zakresem załącznika I do TFUE oraz część sektora leśnego nieobjęta Wytycznymi Wspólnoty w sprawie pomocy państwa w sektorze rolnym i leśnym w latach 2007–2013), Dz.U. C 283 z 20.10.2010, s. 2.

- (73) W szczególności w odniesieniu do przedsiębiorstw znajdujących się w trudnej sytuacji, biorąc pod uwagę wątpliwości wyrażone w motywie 40 dotyczące tego, czy niektórzy beneficjenci byli przedsiębiorstwami znajdującymi się w trudnej sytuacji, Komisja zbadała, czy pomoc można było uznać za zgodną ze wspólnym rynkiem na mocy obowiązującego instrumentu prawa unijnego w dniu jej przyznania. Zgodnie z pkt 145 wytycznych na lata 2007–2013 oraz pkt 19 i 20 wytycznych dotyczących ratowania i restrukturyzacji pomoc na ratowanie i restrukturyzację przedsiębiorstw znajdujących się w trudnej sytuacji w sektorze rolnym i leśnym zostanie oceniona zgodnie z wytycznymi dotyczącymi ratowania i restrukturyzacji przedsiębiorstw. Ocena nie ograniczała się do programów pomocy dla MŚP z tych samych powodów, które podano w motywie 46.
- (74) Zgodnie z pkt 15 wytycznych dotyczących ratowania i restrukturyzacji pomoc w celu ratowania oferuje przedsiębiorstwu zagrożonym krótkotrwale „wytchnienie”, trwające nie dłużej niż sześć miesięcy. Wydaje się, że przedmiotowe programy pomocy trwają 10 lat w przypadku programu A i 5 lat w przypadku programu B, jak stwierdzono w motywie 15. Dlatego też pomocy przyznanej w ramach tych programów nie można było uznać za pomoc w celu ratowania.
- (75) Zgodnie z pkt 17 wytycznych dotyczących ratowania i restrukturyzacji restrukturyzacja będzie się opierała na wykończonym, spójnym i dalekosiężnym planie, którego celem jest przywrócenie długoterminowej rentowności przedsiębiorstwa. Restrukturyzacja zazwyczaj składa się z jednego lub kilku następujących elementów: reorganizacja i racjonalizacja działalności przedsiębiorstwa dla zwiększenia skuteczności, zazwyczaj zakładające wycofanie się z działalności przynoszącej straty, restrukturyzację istniejącej działalności, która może na nowo stać się konkurencyjna i, ewentualnie, dywersyfikację w kierunku nowych i rentownych rodzajów działalności. Restrukturyzacja finansowa (zastrzyk kapitału, umorzenie długów) powinna zazwyczaj towarzyszyć restrukturyzacji fizycznej. Operacje restrukturyzacyjne w rozumieniu tych wytycznych nie mogą jednak być ograniczone do pomocy finansowej, która wyrówna straty bez usunięcia przyczyn tych strat.
- (76) Zgodnie z pkt 35 wytycznych dotyczących ratowania i restrukturyzacji plan restrukturyzacji, którego okres trwania musi być możliwie najkrótszy, musi przywrócić długoterminową rentowność przedsiębiorstwa w rozsądnych ramach czasowych i na podstawie realistycznych założeń co do przyszłych warunków działania, a restrukturyzacja musi zakładać zaprzestanie wykonywania działalności, która nawet po restrukturyzacji przynosiłaby straty.
- (77) Zgodnie z pkt 38 i 39 wytycznych dotyczących ratowania i restrukturyzacji, aby zapewnić minimalizację negatywnych skutków dla warunków wymiany handlowej, tak aby pozytywne efekty przeważały nad negatywnymi, należy wprowadzić środki wyrównawcze. Środki te mogą polegać na zbyciu aktywów, ograniczeniu zdolności produkcyjnych lub udziału w rynku oraz ograniczeniu barier wejścia na dane rynki.
- (78) Zgodnie z pkt 45 wytycznych dotyczących ratowania i restrukturyzacji, aby ograniczyć efekt zakłócający, kwota pomocy lub forma, w której pomoc jest przyznana, nie mogą stanowić dla przedsiębiorstwa nadwyżki pieniędzy, którą można by użyć do agresywnych działań zakłócających rynek, niezwiązanych z procesem restrukturyzacji, oraz żadna pomoc nie może zostać wykorzystana do finansowania nowych inwestycji, które nie są niezbędne w celu przywrócenia rentowności przedsiębiorstwa.
- (79) Na etapie decyzji o wszczęciu postępowania wydaje się, że nie istniał żaden plan restrukturyzacji (w rozumieniu wytycznych dotyczących ratowania i restrukturyzacji) związany z którymkolwiek ze środków, a zatem niemożliwe było przeprowadzenie analizy zgodności z wytycznymi dotyczącymi ratowania i restrukturyzacji. Zakładając, że niektóre z tych środków zostały przyznane przedsiębiorstwom znajdującym się w trudnej sytuacji, środki te wydawały się być czystą pomocą finansową, która wyrówna straty bez usunięcia przyczyn tych strat.
- (80) Biorąc pod uwagę wszystkie te elementy, w decyzji o wszczęciu postępowania Komisja wyraziła wątpliwości co do zgodności programów pomocy z wytycznymi dotyczącymi ratowania i restrukturyzacji (zob. motyw 78 decyzji o wszczęciu postępowania). Komisja wyraziła zatem wątpliwości co do zgodności programów pomocy z art. 107 ust. 3 lit. c) TFUE, zarówno w odniesieniu do przedsiębiorstw w dobrej kondycji, jak i przedsiębiorstw znajdujących się w trudnej sytuacji.

Możliwa zgodność z innymi odstępstwami określonymi w art. 107 TFUE

- (81) Na etapie decyzji o wszczęciu postępowania (zob. jej motyw 79) Komisja uznała, że beneficjenci, koszty kwalifikowalne oraz intensywność pomocy w ramach ocenianych środków pomocy państwa nie wchodzą w zakres stosowania rozporządzenia Komisji (UE) nr 702/2014 ⁽²³⁾ („rozporządzenie w sprawie wyłączeń grupowych w sektorze rolnym”), zgodnie z którym niektóre kategorie pomocy byłyby zgodne z rynkiem wewnętrznym w zastosowaniu art. 107 i 108 TFUE.
- (82) Jeżeli chodzi o możliwość zastosowania innych odstępstw przewidzianych w TFUE, Komisja uznała, że pomoc nie kwalifikuje się do odstępstwa przewidzianego w art. 107 ust. 2 lit. a) TFUE, ponieważ nie jest to pomoc o charakterze socjalnym ani pomoc objęta art. 107 ust. 2 lit. c) TFUE. Podobnie było w przypadku odstępstw przewidzianych w art. 107 ust. 3 lit. a), b) i d) TFUE, biorąc pod uwagę fakt, że przedmiotowa pomoc nie była przeznaczona na sprzyjanie rozwojowi gospodarczemu regionów, w których poziom życia jest nienormalnie niski, lub regionów, w których istnieje poważny stan niedostatecznego zatrudnienia, ani na wspieranie realizacji ważnych projektów stanowiących przedmiot wspólnego europejskiego zainteresowania, ani też nie miała na celu zaradzenia poważnym zaburzeniom w gospodarce, ani nie była przeznaczona na wspieranie kultury czy zachowanie dziedzictwa kulturowego.

Uwagi końcowe

- (83) Na koniec należy zauważyć, że zgodnie z zasadą „Deggendorf”, określoną w wyroku Sądu w sprawach połączonych T-244/93 i T-486/93, wypłata wszelkiej pomocy w ramach programów na rzecz przedsiębiorstwa, które korzystało z wcześniejszej pomocy niezgodnej z prawem, uznanej decyzją Komisji za niezgodną ze wspólnym rynkiem, zostanie zawieszona do czasu, gdy przedsiębiorstwo to zwróci lub wpłaci na zablokowany rachunek całkowitą kwotę pomocy niezgodnej z prawem i ze wspólnym rynkiem wraz z odpowiednimi odsetkami od zwracanej pomocy ⁽²⁴⁾. Podstawy prawne programów pomocy nie przewidywały takiego zawieszenia. Istniały zatem wątpliwości, czy wykluczono przedsiębiorstwa, które otrzymały pomoc uznaną w przeszłości za niezgodną ze wspólnym rynkiem, ale jeszcze wówczas nie odzyskaną.

IV. UWAGI GRECJI

- (84) W piśmie z dnia 23 września 2016 r. władze greckie przedstawiły uwagi kwestionujące niektóre z ustaleń zawartych w decyzji o wszczęciu postępowania. Władze greckie twierdziły, że w przedmiotowej sprawie nie wystąpiła żadna pomoc państwa. Ponadto, gdyby stwierdzono istnienie pomocy państwa, pomoc ta byłaby zgodna z zasadami pomocy państwa. Władze zasugerowały również, że jeżeli pomoc państwa zostanie uznana za niezgodną ze wspólnym rynkiem, odzyskanie jej będzie absolutnie niemożliwe. Wreszcie władze wskazały, że pracują nad znalezieniem informacji na temat beneficjentów programów, ale nie udało im się ich znaleźć w tym momencie.

1. Istnienie pomocy w rozumieniu art. 107 ust. 1 TFUE

- (85) Władze greckie twierdziły, że nie wystąpiła żadna pomoc państwa, przede wszystkim dlatego, że nie zostały spełnione warunki przyznania korzyści gospodarczej, selektywności, zakłócenia konkurencji i wpływu na wymianę handlową. Nie kwestionowały one wystąpienia pozostałych łącznych warunków istnienia pomocy państwa.
- (86) Władze greckie twierdziły, że nie zostały spełnione warunki przyznania korzyści gospodarczej, selektywności, zakłócenia konkurencji i wpływu na wymianę handlową, ponieważ przedmiotowe programy zostały wprowadzone w życie w celu zrekompensowania szkód spowodowanych zdarzeniem nadzwyczajnym i wyjątkowym, a mianowicie pożarami na określonych obszarach.
- (87) W odniesieniu do istnienia korzyści gospodarczej władze greckie argumentowały w szczególności, że korzyść ta nie istniała, ponieważ szkoda nie stanowiła normalnych opłat, a przedmiotowa sytuacja nie była normalnym warunkiem rynkowym. Wręcz przeciwnie, było to raczej zdarzenie niezwykle i nadzwyczajne.

⁽²³⁾ Rozporządzenie Komisji (UE) nr 702/2014 z dnia 25 czerwca 2014 r. uznające niektóre kategorie pomocy w sektorach rolnym i leśnym oraz na obszarach wiejskich za zgodne z rynkiem wewnętrznym w zastosowaniu art. 107 i 108 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej, Dz.U. L 193 z 1.7.2014, s. 1.

⁽²⁴⁾ Wyrok Sądu z dnia 13 września 1995 r., Textilwerke Deggendorf/Komisja, sprawy połączone T-244/93 i T-486/93, EU:T:1995:160, pkt 51–60.

- (88) Władze greckie twierdziły również, że przedmiotowa sprawa nie ma na celu selektywnego traktowania niektórych przedsiębiorstw – w przeciwieństwie do innych, które znajdują się w tej samej sytuacji faktycznej i prawnej – lecz ma zaradzić problemom wynikłym ze zdarzenia nadzwyczajnego, które miało wpływ na przedsiębiorstwa na niektórych obszarach. Doprowadziło to do tego, że przedsiębiorstwa te znalazły się w szczególnej i wysoce niekorzystnej sytuacji w porównaniu z innymi przedsiębiorstwami w swoich sektorach. Ponadto warunki, na jakich odniesiono się do tego zdarzenia nadzwyczajnego, ustalono w sposób przejrzysty i obiektywny, a ich celem było przywrócenie równowagi finansowej obszarów występowania pożarów. Przyjęte programy były zatem niezbędne do realizacji celu leżącego w interesie publicznym.
- (89) Jeżeli chodzi o zakłócenie konkurencji i wpływ na wymianę handlową, władze greckie nalegały, aby programy te miały na celu zaradzenie zdarzeniu nadzwyczajnemu. Programy te nie poprawiły pozycji konkurencyjnej beneficjentów, ale przyczyniły się do przywrócenia ich pozycji sprzed klęski żywiołowej.

Szczegółowe uwagi dodatkowe dotyczące braku pomocy państwa w odniesieniu do gwarancji państwowych

- (90) Władze greckie ponownie krótko opisały podstawę prawną gwarancji państwowych, jak również zakres podmiotowy stosowania przedmiotowych programów. Zauważyły one, że gwarancje były związane z określonymi transakcjami finansowymi na ustaloną maksymalną kwotę, że były ograniczone w czasie i nie obejmowały więcej niż 80 % niespłaconych pożyczek beneficjentów.
- (91) Ponadto władze greckie utrzymywały, że programy nie były dostępne dla przedsiębiorstw znajdujących się w trudnej sytuacji finansowej. Władze zwróciły uwagę, że rentowność wszystkich beneficjentów została oceniona przez Radę ds. zarządzania i oceny odpowiedzialności za gwarancje państwa greckiego w oparciu o wymagalne dokumenty uzupełniające przedłożone przez beneficjentów. Wymogi te obejmowały przełożenie analizy rentowności w przypadku przedsiębiorstw, które złożyły wniosek o zmianę struktury zadłużenia na kwotę powyżej 100 000,00 EUR w ramach programu A. Nie dotyczyło to wszystkich innych przedsiębiorstw w ramach programu A i wszystkich przedsiębiorstw w ramach programu B. Władze greckie wyjaśniły, że wymóg przedłożenia analizy rentowności nie dotyczył tych ostatnich przedsiębiorstw, ponieważ kwota pomocy była ograniczona, a konkretne informacje można było już znaleźć w odpowiednim formularzu Głównego Urzędu Rachunkowości Państwowej „Ocena rentowności przedsiębiorstw ubiegających się o gwarancję rządu greckiego”, przy czym można to było wywnioskować z pozostałych dokumentów uzupełniających, które musiały zostać przedłożone przez zainteresowane przedsiębiorstwa. Z tych powodów programy były dostępne tylko dla rentownych przedsiębiorstw.
- (92) Władze greckie uzasadniły również, że warunki omawianych programów różniły się od warunków programów ocenianych w decyzji 2012/307/UE, kwestionując tym samym odpowiednie ustalenia zawarte w decyzji o wszczęciu postępowania, o której mowa w motywie 40.
- (93) Zgodnie z podstawami prawnymi programów ocenionych w decyzji 2012/307/UE przedsiębiorstwa mogły korzystać z tych programów, jeżeli po przyznaniu pomocy miałyby osiągnąć rentowność. Przeciwnie, w programach omawianych w przypadku tej sprawy rentowność beneficjentów po przyznaniu pomocy jest tylko jednym z czynników branych pod uwagę w celu lepszego zrozumienia ich przepływów pieniężnych, w ich ogólnej tabeli prognoz na najbliższe trzy lata oraz w celu oceny danych finansowych, o których mowa w tej decyzji.
- (94) Władze greckie zasugerowały również, że gwarancja państwowa została udzielona na podstawie zabezpieczeń uznanych za wystarczające do ochrony interesów państwa greckiego w przypadku niespłacenia przez beneficjentów pożyczek. Zabezpieczenia te są takie same jak zabezpieczenia akceptowane przez banki w odniesieniu do innych pożyczkobiorców i są zgodne z kryteriami bankowymi i powszechną praktyką bankową. W każdym razie – zgodnie z art. 11 ust. 1 i 2 ustawy nr 2322/1995 – państwo w pełni zastępuje bank w jego prawach wobec dłużnika. Ponadto zgodnie z decyzją nr 2/478/0025/4.1.2006 (GG II 16/13.1.2006) organy podatkowe są zobowiązane do podjęcia wszelkich niezbędnych działań prawnych w celu pobrania kwot wypłaconych przez państwo w ramach gwarancji. Co więcej, w odniesieniu do umów gwarancyjnych zastosowanie mają odpowiednie przepisy prawa cywilnego, zabezpieczające interesy państwa greckiego w tej sprawie. Z tych powodów władze greckie argumentowały, że przedmiotowe gwarancje państwowe nie stanowią korzyści dla przedsiębiorstw i że nie wykorzystano żadnych zasobów państwowych, ponieważ interesy państwa były w pełni zabezpieczone w takim sensie, że państwo mogło zwrócić się do beneficjentów, którzy nie spłacili swoich pożyczek, o dokonanie płatności, które państwo zmuszone było uiścić w ramach gwarancji.

- (95) Władze greckie zakwestionowały ponadto uwagę zawartą w decyzji o wszczęciu postępowania, przytoczoną w motywie 39, że w porównaniu z sytuacją, w której nie udziela się gwarancji, gwarancja państwowa umożliwia pożyczkobiorcom uzyskanie korzystniejszych warunków finansowych kredytu w stosunku do normalnie dostępnych na rynkach finansowych. Twierdziły one, że przedmiotowe programy określają jedynie warunki udzielenia gwarancji państwowych i nie mają wpływu na warunki otrzymania pożyczki na rynku. Dodały, że w każdym razie nie ma sensu porównywać tej sytuacji do sytuacji bez gwarancji, ponieważ aby otrzymać pożyczkę na rynku, pożyczkobiorca zawsze potrzebuje gwaranta. Państwo nie podjęło więc nietypowej praktyki, która stanowiłaby korzyść w omawianym przypadku również w świetle zdarzeń wyjątkowych i nadzwyczajnych.
- (96) Władze greckie zakwestionowały uwagę zawartą w decyzji o wszczęciu postępowania, którą przytoczono w motywie 49. Komisja zauważyła w tym motywie, że ponieważ Rada ds. zarządzania i oceny odpowiedzialności za gwarancje państwa greckiego oceniła wszystkie wnioski przed udzieleniem gwarancji państwowej, władze greckie nie mogły następnie twierdzić, że wycofały te gwarancje *ex tunc*, ponieważ niektóre z warunków ich udzielenia nie istniały w momencie ich udzielania. Władze greckie twierdziły, że pomimo roli tej Rady gwarancje państwowe mogą zostać cofnięte *ex tunc*, jeżeli warunki ich realizacji nie zostaną później spełnione przez odpowiednią instytucję finansową.

2. Zgodność pomocy z rynkiem wewnętrznym

- (97) Władze greckie utrzymywały, że gdyby Komisja stwierdziła, iż przedmiotowe programy stanowią pomoc państwa, byłaby ona zgodna z rynkiem wewnętrznym na mocy art. 107 ust. 2 lit. b) TFUE. Twierdzili oni również, że programy pomocy można uznać za zgodne z rynkiem wewnętrznym na mocy art. 107 ust. 3 lit. b) TFUE.
- (98) Władze greckie wskazały, że wytyczne nie są wiążącymi zasadami prawnymi, lecz orientacyjnymi zasadami oceny, które muszą być interpretowane zgodnie z wiążącymi przepisami prawa Unii. Według władz greckich wytyczne należy zatem interpretować w sposób, który nie jest sprzeczny z logiką art. 107 ust. 2 lit. b) TFUE, który przewiduje automatyczne odstępstwo od zakazu określonego w art. 107 ust. 1 TFUE. Władze greckie opisały powagę pożarów, które spowodowały szkody, co zostało zrekompensowane za pomocą przedmiotowych programów pomocy. Na tej podstawie władze zasugerowały, że intensywność zdarzenia była tak duża, że wszystkie przedsiębiorstwa prowadzące działalność na obszarach występowania pożarów poniosły związane z nimi szkody. Władze greckie uznały, że miało to miejsce nawet w przypadku, gdy same przedsiębiorstwa nie poniosły szkody na swoim majątku, ponieważ szkody były tak rozległe, że ich własne szkody były pewne i oczywiste.
- (99) Władze greckie zakwestionowały również motyw 61 decyzji o wszczęciu postępowania, który przytoczono w motywie 63 niniejszej decyzji. Należy przypomnieć, że program wyłączył istniejące pożyczki, które zostały już zaciągnięte w przeszłości, z zakresu stosowania rozdziału A decyzji nr 36579/B.1666/27-8-2007 (grecki dziennik ustaw 1740/B/30-8-2007), a mianowicie uregulowania zadłużenia z dotacją na spłatę odsetek. Jedyny wyjątek stanowiły przedsiębiorstwa, które mogły udowodnić, że poniosły szkody w wyniku pożarów. Komisja stwierdziła, że biorąc pod uwagę fakt, iż tylko ten wyjątek wymagał od beneficjentów wykazania bezpośredniego związku między szkodami a pożarami, można było wywnioskować, że w ramach programów nie istniał taki wymóg w odniesieniu do pozostałych beneficjentów. Władze greckie argumentowały, że wyjątek ten pokazuje jedynie, iż w tych szczególnych przypadkach od beneficjentów wymagane były dodatkowe dowody.
- (100) Władze greckie argumentowały również, że programy są zgodne z art. 107 ust. 3 lit. b) TFUE, ponieważ przyczyniły się do zaradzenia poważnym zaburzeniom w gospodarce kraju spowodowanym przez pożary.

3. Całkowita niemożność odzyskania pomocy

- (101) Władze greckie zasugerowały, że w przypadku uznania pomocy państwa za niezgodną z rynkiem wewnętrznym istnieje absolutna niemożność jej odzyskania, ponieważ niemożliwe jest obliczenie kwoty podlegającej odzyskaniu. Niemożność ta wynika z faktu, że od kwoty podlegającej odzyskaniu konieczne będzie odliczenie bezpośrednich i pośrednich szkód spowodowanych przez pożary. Według władz greckich jest to niemożliwe ze względu na długi czas, jaki upłynął od wystąpienia klęski żywiołowej, podczas gdy na podstawie prawa krajowego beneficjenci nie mieli obowiązku przechowywania odpowiednich dokumentów potwierdzających istnienie szkody i jej dokładną kwotę.

- (102) Co więcej, władze greckie zwróciły się do Komisji z wnioskiem o nienakazywanie odzyskania środków, ponieważ nie można od nich wymagać, aby dokonali tego, co niemożliwe. W tym względzie odwołały się one do motywów 149 i 150, 152 i 156 decyzji Komisji (UE) 2016/195 ⁽²⁵⁾.

4. Trudności w dostarczeniu wymaganych dodatkowych informacji w decyzji o wszczęciu postępowania

- (103) Wreszcie, w odniesieniu do próśb skierowanych do Grecji we wnioskach zawartych w decyzji o wszczęciu postępowania, władze greckie wskazały, że starają się znaleźć beneficjentów przedmiotowych programów, ale jest to trudne, zwłaszcza ze względu na dużą liczbę beneficjentów. Władze zauważyły również, że nie muszą indywidualnie powiadamiać beneficjentów o wszczęciu formalnego postępowania wyjaśniającego, ale że zostali oni o tym fakcie poinformowani i mieli możliwość przedstawienia swoich uwag po opublikowaniu decyzji o wszczęciu postępowania w *Dzienniku Urzędowym Unii Europejskiej*.
- (104) W kolejnych wnioskach z dnia 9 marca 2017 r. i z dnia 21 lutego 2018 r. władze greckie dostarczyły brakujące informacje na temat szacunkowej liczby beneficjentów programów i szacunkowych kwot, których one dotyczą.

V. OCENA PRAWNA

1. Istnienie pomocy w rozumieniu art. 107 ust. 1 TFUE

- (105) Zgodnie z art. 107 ust. 1 TFUE z zastrzeżeniem innych postanowień przewidzianych w Traktatach wszelka pomoc przyznawana przez państwo członkowskie lub przy użyciu zasobów państwowych w jakiegokolwiek formie, która zakłóca lub grozi zakłóceniem konkurencji poprzez sprzyjanie niektórym przedsiębiorstwom lub produkcji niektórych towarów, jest niezgodna z rynkiem wewnętrznym w zakresie, w jakim wpływa na wymianę handlową między państwami członkowskimi.
- (106) Zakwalifikowanie środka jako pomocy w rozumieniu tego przepisu wymaga więc łącznego spełnienia następujących warunków: środek można przypisać państwu i musi on być finansowany z zasobów państwowych; musi on przynosić korzyść beneficjentowi środka; korzyść ta musi być selektywna; a środek musi zakłócać konkurencję lub grozić jej zakłóceniem oraz wpływać na wymianę handlową między państwami członkowskimi.
- (107) W ramach procedury sprawdzającej Komisja stwierdziła, że w odniesieniu do przedmiotowych programów pomocy warunki te zostały spełnione.
- (108) Na wstępie Komisja zauważa, że definicja pomocy państwa w art. 107 ust. 1 TFUE ma charakter obiektywny. Jej interpretacja i ustalenie istnienia warunków uwzględnia jedynie skutki badanych środków, a nie przyczyny, cele czy założenia ⁽²⁶⁾. Zatem interes ogólny lub nawet uzasadniony cel porządku publicznego, którego realizacji ma służyć dany środek, nie może sam w sobie wykluczać stosowania zasad pomocy państwa.
- (109) Z tych przyczyn Komisja nie może zaakceptować argumentów przedstawionych przez władze greckie w piśmie z dnia 23 września 2016 r. w odniesieniu do korzyści gospodarczej, selektywności, zakłócenia konkurencji i wpływu przedmiotowych programów na wymianę handlową w UE. Uwagi te opierają się na błędnym zrozumieniu mającego zastosowanie kryterium ustalania istnienia warunków pomocy państwa, które koncentruje się na przyczynach i celach programów.

⁽²⁵⁾ Decyzja Komisji (UE) 2016/195 z dnia 14 sierpnia 2015 r. w sprawie środków pomocy państwa SA.33083 (12/C) (ex 12/NN) wdrożonych przez Włochy obejmujących obniżenie podatków i składek związanych z kłeskami żywiołowymi (wszystkie sektory z wyjątkiem rolnictwa) oraz SA.35083 (12/C) (ex 12/NN) wdrożonych przez Włochy obejmujących obniżenie podatków i składek związanych z trzęsieniem ziemi w 2009 r. w Abruzji (wszystkie sektory z wyjątkiem rolnictwa) (Dz.U. L 43 z 18.2.2016, s. 1).

⁽²⁶⁾ Wyrok Trybunału Sprawiedliwości z dnia 2 lipca 1974 r., Włochy/Komisja, sprawa 173/73, EU:C:1974:71, pkt 13; wyrok Trybunału Sprawiedliwości z dnia 3 marca 2005 r., Heiser, sprawa C-172/03, EU:C:2005:130, pkt 55; wyrok Trybunału Sprawiedliwości z dnia 8 grudnia 2011 r., France Télécom/Komisja, sprawa C-81/10 P, EU:C:2011:811.

- (110) Ponadto Komisja zauważa, że jeżeli uzasadnienie uwag przedstawionych przez władze greckie było zgodne z ich logicznym celem, nie można było by mówić o pomocy państwa w przypadkach, w których pomoc została przyznana przez państwo przy użyciu zasobów państwowych w celu naprawienia szkód spowodowanych klęskami żywiołowymi lub innymi zdarzeniami nadzwyczajnymi. Takie rozumowanie nie tylko pozostawałoby w sprzeczności z obiektywnym charakterem definicji pomocy państwa, którą poddano analizie w motywie 107, ale byłoby również sprzeczne z art. 107 ust. 2 lit. b) TFUE, który stanowi, że „pomoc mająca na celu naprawienie szkód spowodowanych klęskami żywiołowymi lub innymi zdarzeniami nadzwyczajnymi” jest zgodna z rynkiem wewnętrznym. Sąd sformułował tę samą uwagę w odpowiedzi na ten sam argument przedstawiony mu przez Grecję w sprawie dotyczącej pomocy państwa przyznanej przez to państwo na naprawienie szkód spowodowanych niekorzystnymi skutkami klimatycznymi ⁽²⁷⁾.
- (111) Przyznanie korzyści bezpośrednio lub pośrednio przy użyciu zasobów państwowych i możliwość przypisania takiego środka państwu stanowią dwa odrębne i kumulatywne warunki istnienia pomocy państwa ⁽²⁸⁾. Jeżeli organ publiczny przyznaje korzyść beneficjentowi, środek taki można z definicji przypisać państwu, nawet jeżeli odnośny organ jest pod względem prawnym niezależny od innych organów publicznych. Jedynie korzyści przyznane bezpośrednio lub pośrednio z zasobów państwowych mogą stanowić pomoc państwa w rozumieniu art. 107 ust. 1 TFUE ⁽²⁹⁾.
- (112) Jak wynika z analizy przeprowadzonej w decyzji o wszczęciu postępowania (zob. motywy 33 i 45–46 przedmiotowej decyzji), dotacje na spłatę odsetek i gwarancje państwowe można było przypisać Grecji, przy czym zostały one przyznane z zasobów państwowych. Rzeczywiście, pomoc przyznały instytucje rządowe na szczeblu centralnym, które wypłaciły tę pomoc ze środków centralnego budżetu państwa. Wyraźnie wynika to z podstaw prawnych programów i nie zostało zakwestionowane przez Grecję.
- (113) Korzyść w rozumieniu art. 107 ust. 1 TFUE oznacza każdą korzyść gospodarczą, której dane przedsiębiorstwo nie uzyskałoby w normalnych warunkach rynkowych, tj. bez ingerencji państwa ⁽³⁰⁾. Również w tym przypadku znaczenie ma wyłącznie wpływ środka na przedsiębiorstwo, a nie przyczyna czy cel ingerencji państwa ⁽³¹⁾. Korzyść występuje zawsze, ilekroć sytuacja finansowa przedsiębiorstwa poprawia się w wyniku ingerencji państwa na warunkach innych niż normalne warunki rynkowe. Aby to ocenić, należy porównać sytuację finansową przedsiębiorstwa po zastosowaniu środka z jego sytuacją finansową w przypadku braku środka ⁽³²⁾.
- (114) Dokładna forma środka również nie ma znaczenia przy ustalaniu, czy przynosi on korzyść gospodarczą przedsiębiorstwu ⁽³³⁾. Nie tylko przyznanie pozytywnych korzyści gospodarczych jest istotne w odniesieniu do pojęcia pomocy państwa – korzyść może stanowić również zwolnienie z obciążeń gospodarczych.
- (115) Jak opisano w decyzji o wszczęciu postępowania (zob. motywy 33 i 47 przedmiotowej decyzji), beneficjenci nie mogliby uzyskać tej samej korzyści gospodarczej w normalnych warunkach rynkowych, w związku z czym ich sytuacja finansowa poprawiła się w warunkach odmiennych od normalnych warunków rynkowych.
- (116) Władze greckie utrzymywały jednak (zob. motywy 86 i 87), że z uwagi na nadzwyczajny i wyjątkowy charakter zdarzenia, które spowodowało, że warunki rynkowe nie były normalne, nie wystąpiła korzyść gospodarcza. Pojęcie „normalnych warunków rynkowych” stosowane w celu określenia istnienia korzyści odnosi się jednak do możliwości czerpania przez beneficjenta takiej samej korzyści gospodarczej na rynku, jaką czerpie on z pomocy, a nie do oceny, czy rynek funkcjonuje jak zwykle, czy też znajduje się w sytuacji kryzysowej. Jeżeli interpretacja przedstawiona przez władze greckie miałaby zostać zaakceptowana, wówczas o istnieniu korzyści gospodarczej decydowałyby przyczyna lub cel pomocy, a każde państwo członkowskie mogłoby powoływać się na uzasadniony cel, aby zapobiec stosowaniu przepisów dotyczących pomocy państwa do danego środka ⁽³⁴⁾.

⁽²⁷⁾ Wyrok Sądu z dnia 16 lipca 2014 r., Grecja/Komisja, sprawa T-52/12, EU:T:2014:677, pkt 66–71.

⁽²⁸⁾ Zob. np. wyrok Trybunału Sprawiedliwości z dnia 16 maja 2002 r., Francja/Komisja (Stardust), sprawa C-482/99, EU:C:2002:294, pkt 24; wyrok Sądu z dnia 5 kwietnia 2006 r., Deutsche Bahn AG/Komisja, sprawa T-351/02, EU:T:2006:104, pkt 103.

⁽²⁹⁾ Wyrok Trybunału Sprawiedliwości z dnia 24 stycznia 1978 r., Van Tiggele, sprawa 82/77, EU:C:1978:10, pkt 25 i 26; wyrok Sądu z dnia 12 grudnia 1996 r., Air France/Komisja, sprawa T-358/94 P, EU:T:1996:194, pkt 63.

⁽³⁰⁾ Wyrok Trybunału Sprawiedliwości z dnia 11 lipca 1996 r., SFEI i in., sprawa C-39/94, EU:C:1996:285, pkt 60; wyrok Trybunału Sprawiedliwości z dnia 29 kwietnia 1999 r., Hiszpania/Komisja, sprawa C-342/96, EU:C:1999:210, pkt 41.

⁽³¹⁾ Wyrok Trybunału Sprawiedliwości z dnia 2 lipca 1974 r., Włochy/Komisja, sprawa 173/73, EU:C:1974:71, pkt 13.

⁽³²⁾ Wyrok Trybunału Sprawiedliwości z dnia 2 lipca 1974 r., Włochy/Komisja, sprawa 173/73, EU:C:1974:71, pkt 13.

⁽³³⁾ Wyrok Trybunału Sprawiedliwości z dnia 24 lipca 2003 r., Altmark Trans, sprawa C-280/00, EU:C:2003:415, pkt 84.

⁽³⁴⁾ Wyrok Sądu z dnia 16 lipca 2014 r., Grecja/Komisja, sprawa T-52/12, EU:T:2014:677, pkt 67 i przytoczone w nim orzecznictwo.

- (117) Aby środek pomocy państwa został objęty zakresem art. 107 ust. 1 TFUE, musi sprzyjać „niektórym przedsiębiorstwom lub produkcji niektórych towarów”. Fakt, że pomoc nie jest skierowana do jednego lub większej liczby konkretnych, wcześniej zdefiniowanych odbiorców, lecz podlega szeregowi obiektywnych kryteriów, zgodnie z którymi może zostać przyznana, w ramach z góry określonego ogólnego przydziału budżetowego, nieograniczonej liczbie beneficjentów, którzy nie są pierwotnie indywidualnie wskazani, nie wystarcza do zakwestionowania selektywnego charakteru środka ⁽³⁵⁾. Co więcej, zasadniczo jedynie środki, które mają zastosowanie na całym terytorium państwa członkowskiego, nie podlegają kryterium selektywności regionalnej określone w art. 107 ust. 1 TFUE ⁽³⁶⁾.
- (118) Jak stwierdzono w motywach 34 i 51, przedmiotowe programy pomocy stanowiły korzyść wyłącznie dla przedsiębiorstw, które powstały i prowadzą działalność na obszarach geograficznych, na których wystąpiły pożary w 2007 r. Nie miały one zastosowania do pozostałej części terytorium Grecji. Inne przedsiębiorstwa znajdujące się w porównywalnej sytuacji prawnej i faktycznej, działające w sektorze rolnym lub w innych sektorach, nie kwalifikują się do pomocy i w związku z tym nie uzyskują takiej samej korzyści. Fakt, że działalność niektórych przedsiębiorstw została zakłócona w wyniku pożarów, natomiast innych nie, nie stawia ich w innej sytuacji – szkody spowodowane pożarami stanowią część ryzyka gospodarczego, z którym może spotkać się każde przedsiębiorstwo. Pomoc z tytułu klęsk żywiołowych (w tym pożarów) jest kategorią pomocy w rozumieniu art. 107 ust. 2 lit. b) TFUE oraz wytycznych na lata 2007–2013 (zob. motyw 142), zatem środki takie z definicji mają charakter selektywny. Programy te oferują zatem tylko niektórym przedsiębiorstwom (zob. motyw 29) selektywną korzyść gospodarczą poprzez wzmocnienie ich pozycji konkurencyjnej na rynku.
- (119) Argumentacja władz greckich przedstawiona w motywie 88 po raz kolejny próbuje wpłynąć na zmianę kryterium, na podstawie którego stwierdza się istnienie selektywności. Zgodnie z orzecznictwem sądów unijnych (przytoczonym w motywie 117) istnienie zdarzeń nadzwyczajnych, domniemany przejrzysty i obiektywny charakter warunków przyznania pomocy czy szerzej sięgający cel pomocy nie mają znaczenia na etapie oceny istnienia pomocy państwa.
- (120) Środek przyznany przez państwo jest uznawany za zakłócający konkurencję lub grożący jej zakłóceniem, jeżeli jest w stanie poprawić konkurencyjną pozycję beneficjenta w stosunku do innych przedsiębiorstw, z którymi ten beneficjent konkuruje ⁽³⁷⁾. Ze względów praktycznych zasadniczo uznaje się istnienie zakłócenia konkurencji w rozumieniu art. 107 ust. 1 TFUE, jeżeli państwo przyzna korzyść finansową przedsiębiorstwu w sektorze liberalizowanym, gdzie istnieje lub mogłaby istnieć konkurencja ⁽³⁸⁾. Wsparcie publiczne może zakłócać konkurencję, nawet jeżeli nie pomaga ono przedsiębiorstwu będącemu beneficjentem w ekspansji i zdobyciu udziału w rynku. Wystarczy, że pomoc pozwala przedsiębiorstwu utrzymać silniejszą pozycję konkurencyjną niż pozycja, którą przedsiębiorstwo miało w przypadku braku pomocy. W tym kontekście, aby można było uznać pomoc za zakłócającą konkurencję, zwykle wystarczy, że pomoc przynosi beneficjentowi korzyść polegającą na uwolnieniu go od kosztów, które w przeciwnym razie musiałby ponieść w ramach swojej bieżącej działalności gospodarczej ⁽³⁹⁾. Definicja pomocy państwa nie zawiera wymogu, aby zakłócenie konkurencji lub wpływ na handel były znaczące lub istotne. Fakt, że kwota pomocy jest niewielka lub że przedsiębiorstwo będące beneficjentem jest małe, nie wyklucza sam w sobie zakłócenia konkurencji lub groźby jej zakłócenia ⁽⁴⁰⁾, pod warunkiem jednak że prawdopodobieństwo takiego zakłócenia nie jest jedynie hipotetyczne ⁽⁴¹⁾.

⁽³⁵⁾ Wyrok Sądu z dnia 29 września 2000 r., Confederación Española de Transporte de Mercancías/Komisja, sprawa T-55/99, EU:T:2000:223, pkt 40. Zob. również wyrok Sądu z dnia 13 września 2012 r., Włochy/Komisja, sprawa T-379/09, EU:T:2012:422, pkt 47.

⁽³⁶⁾ Zob. wyrok Sądu pierwszej instancji, Salzgitter/Komisja, sprawa T-308/00, EU:T:2004:199, pkt 38 (tę część wyroku zatwierdzono w postępowaniu odwoławczym w sprawie C-408/04 P, Komisja/Salzgitter, EU:C:2008:236, pkt 109). W wyżej wymienionym wyroku Sąd jednoznacznie orzekł, że: „nie jest istotne, czy selektywny charakter środka wynika z [...] kryterium położenia geograficznego na wydzielonej części terytorium państwa członkowskiego. Istotne jest natomiast dla możliwości zakwalifikowania środka jako pomocy państwa, aby przedsiębiorstwa z niego korzystające należały do kategorii ściśle określonej przy zastosowaniu, prawnie lub faktycznie, kryterium ustalonego przez ten środek”.

⁽³⁷⁾ Wyrok Trybunału Sprawiedliwości z dnia 17 września 1980 r., Philip Morris, sprawa 730/79, EU:C:1980:209, pkt 11; wyrok Sądu z dnia 15 czerwca 2000 r., Alzetta, sprawy połączone T-298/97, T-312/97, EU:T:2000:151, pkt 80.

⁽³⁸⁾ Wyrok Sądu z dnia 15 czerwca 2000 r., Alzetta, sprawy połączone T-298/97, T-312/97 *id.*, EU:T:2000:151, pkt 141–147; wyrok Trybunału Sprawiedliwości z dnia 24 lipca 2003 r., Altmark Trans, sprawa C-280/00, EU:C:2003:415.

⁽³⁹⁾ Wyrok Trybunału Sprawiedliwości z dnia 3 marca 2005 r., Heiser, sprawa C-172/03, EU:C:2005:130, pkt 55.

⁽⁴⁰⁾ Wyrok Sądu z dnia 29 września 2000 r., Confederación Española de Transporte de Mercancías/Komisja, sprawa T-55/99, EU:T:2000:223, pkt 89. Wyrok Trybunału Sprawiedliwości z dnia 24 lipca 2003 r., Altmark Trans, sprawa C-280/00, EU:C:2003:415, pkt 81.

⁽⁴¹⁾ Wyrok Trybunału Sprawiedliwości z dnia 24 lipca 2003 r., Altmark Trans, sprawa C-280/00, EU:C:2003:415, pkt 79.

- (121) Pomoc publiczna dla przedsiębiorstw stanowi pomoc państwa na mocy art. 107 ust. 1 TFUE tylko w zakresie, w jakim „wpływa na wymianę handlową między państwami członkowskimi”. W tym względzie nie jest konieczne ustalenie, czy pomoc ma faktyczny wpływ na wymianę handlową między państwami członkowskimi, lecz tylko, czy może wpłynąć na taką wymianę ⁽⁴²⁾. W szczególności według orzecznictwa sądów unijnych „jeśli pomoc przyznana przez państwo członkowskie wzmacnia pozycję niektórych przedsiębiorstw w stosunku do pozycji zajmowanej przez inne konkurencyjne przedsiębiorstwa w ramach wewnątrzunijnej wymiany handlowej, należy uznać, że ma ona wpływ na wymianę handlową” ⁽⁴³⁾.
- (122) Potwierdzono ocenę przedstawioną w decyzji o wszczęciu postępowania, przytoczoną w motywach 36 i 52 niniejszej decyzji. Beneficjenci objęci zakresem niniejszej decyzji prowadzą działalność na wysoce konkurencyjnym rynku produktów rolnych i w leśnictwie. W tym kontekście należy zauważyć, że w 2017 r. handel produktami rolnymi między Grecją a innymi państwami członkowskimi kształtował się na poziomie prawie 4 mld EUR w przypadku wywozu i ponad 5 mld EUR w przypadku przywozu ⁽⁴⁴⁾. W normalnych warunkach beneficjenci musieliby sami ponieść koszty szkód. W przeciwieństwie do uwag przedstawionych przez Grecję (zob. motywy 85–89) Komisja stwierdza, że przedmiotowe programy pomocy poprawiły pozycję konkurencyjną beneficjentów. Fakt, że ich sytuacja mogła pogorszyć się w wyniku klęski żywiołowej, nie ma znaczenia dla oceny istnienia ryzyka zakłócenia konkurencji i wpływu na handel wewnątrzunijny. Z uwagi na fakt, że sektory rolnictwa i leśnictwa są otwarte na handel wewnątrzunijny, są one wrażliwe na działania faworyzujące przedsiębiorstwa w danym państwie członkowskim. Przedmiotowe programy grożą zatem zakłóceniem konkurencji na rynku wewnętrznym i wpływają na wymianę handlową między państwami członkowskimi.
- (123) W odniesieniu do argumentu przedstawionego przez władze greckie, zgodnie z którym przedmiotowe programy pomocy nie poprawiły sytuacji beneficjentów w stosunku do ich konkurentów, lecz jedynie przywróciły funkcjonowanie tych przedsiębiorstw do stanu sprzed klęski żywiołowej, Komisja odsyła do wyroku Sądu w sprawie Grecja/Komisja ⁽⁴⁵⁾. W tym przypadku władze greckie argumentowały, że przedmiotowa pomoc państwa jedynie częściowo zrekompensowała rolnikom szkody, które ponieśli w związku z niekorzystnymi warunkami atmosferycznymi, a zatem przywróciła konkurencję. Sąd odrzucił ten argument i orzekł, że przyjęcie przez państwa członkowskie jednostronnych środków mających na celu dostosowanie warunków konkurencji w danym sektorze gospodarki do warunków istniejących w innych państwach członkowskich nie neguje uznania tych środków za pomoc państwa ⁽⁴⁶⁾.

Istnienie pomocy w przypadku gwarancji państwowych

- (124) Niezależnie od argumentów przedstawionych przez władze greckie ustalenia zawarte w decyzji o wszczęciu postępowania w odniesieniu do istnienia pomocy w przypadku gwarancji państwowych (zob. motywy 38–53 niniejszej decyzji) zostały potwierdzone w ramach formalnego postępowania wyjaśniającego. Kryteria określone w art. 107 ust. 1 TFUE mają zastosowanie do gwarancji państwowych ⁽⁴⁷⁾ i zostały spełnione również w przypadku gwarancji państwowych.
- (125) Gwarancje te zostały udzielone bezpośrednio przez państwo przy użyciu zasobów państwowych i stanowiły korzyść. Jak stwierdzono w sekcji 2.1 obwieszczenia Komisji w sprawie gwarancji ⁽⁴⁸⁾, korzyść ta polegała na tym, że ryzyko związane z gwarancją spoczywało na państwie. Ryzyko to powinno być normalnie wynagradzane odpowiednią premią. W omawianym przypadku beneficjenci nie wypłacili żadnej premii, tym bardziej odpowiedniej.

⁽⁴²⁾ Wyrok Trybunału Sprawiedliwości z dnia 14 stycznia 2015 r., *Eventech/The Parking Adjudicator*, sprawa C-518/13, EU:C:2015:9, pkt 65; wyrok Trybunału Sprawiedliwości z dnia 8 maja 2013 r., *Libert i in.*, sprawy połączone C-197/11 i C-203/11, EU:C:2013:288, pkt 76.

⁽⁴³⁾ Wyrok Trybunału Sprawiedliwości z dnia 14 stycznia 2015 r., *Eventech/The Parking Adjudicator*, sprawa C-518/13, EU:C:2015:9, pkt 66; wyrok Trybunału Sprawiedliwości z dnia 8 maja 2013 r., *Libert i in.*, sprawy połączone C-197/11 i C-203/11, EU:C:2013:288, pkt 77; wyrok Sądu z dnia 4 kwietnia 2001 r., *Friulia Venezia Giulia*, sprawa T-288/97, EU:T:2001:115, pkt 41.

⁽⁴⁴⁾ Źródło: Komisja Europejska, DG ds. Rolnictwa i Rozwoju Obszarów Wiejskich, *Statistical Factsheet (2017)*, 5.1 Agricultural Trade (Zestawienie informacji statystycznych z 2017 r., 5.1 Handel produktami rolnymi), maj 2018 r., zob. http://ec.europa.eu/agriculture/statistics/factsheets/pdf/el_en.pdf.

⁽⁴⁵⁾ Wyrok Sądu z dnia 16 lipca 2014 r., *Grecja/Komisja*, sprawa T-52/12, EU:T:2014:677.

⁽⁴⁶⁾ Wyrok Sądu z dnia 16 lipca 2014 r., *Grecja/Komisja*, sprawa T-52/12, EU:T:2014:677, pkt 112 i przytoczone w nim orzecznictwo.

⁽⁴⁷⁾ Obwieszczenie Komisji w sprawie zastosowania art. 87 i 88 Traktatu WE do pomocy państwa w formie gwarancji, Dz.U. C 155 z 20.6.2008, s. 1. Należy zauważyć, że w mającym wcześniej zastosowanie obwieszczeniu Komisji w sprawie zastosowania art. 87 i 88 Traktatu WE do pomocy państwowej w formie gwarancji, Dz.U. C 71 z 11.3.2000, s. 14 (zwanym dalej „obwieszczeniem Komisji z 2000 r.”), przyjęto taką samą interpretację stosowania kryteriów określonych w art. 107 ust. 1 TFUE oraz warunków wykluczających istnienie pomocy.

⁽⁴⁸⁾ Zob. również „Obwieszczenie Komisji z 2000 r.”, sekcja 2.1.2.

Takiego obowiązku nie określono w podstawach prawnych omawianych programów, przy czym władze greckie nie próbowały nawet wykazać, że jest inaczej. W związku z tym beneficjenci odnieśli korzyść, a zasoby państwowe zostały uszczuplone. Jest to prawdą, nawet jeżeli w przypadku niektórych beneficjentów programów nigdy nie zrealizowano żadnych płatności w ramach gwarancji państwowej.

- (126) Z tego względu gwarancje państwowe stanowiły korzyść dla pożyczkobiorców, ponieważ nie musieli oni ponosić z tego tytułu żadnej premii. Spełniony został zatem wymóg korzyści gospodarczej w celu stwierdzenia istnienia pomocy w omawianym przypadku. Przywołując stosowne fragmenty z sekcji 2.2 obwieszczenia Komisji w sprawie gwarancji ⁽⁴⁹⁾, w decyzji o wszczęciu postępowania stwierdzono, że w porównaniu z sytuacją, w której nie udziela się gwarancji, gwarancja państwowa umożliwia pożyczkobiorcom uzyskanie korzystniejszych warunków finansowych pożyczki w stosunku do normalnie dostępnych na rynkach finansowych (zob. motyw 39 niniejszej decyzji). Władze greckie zakwestionowały to stwierdzenie (zob. motyw 95), twierdząc, że gwarancje państwowe nie mają wpływu na warunki udzielenia pożyczki i że nie ma porównania z sytuacją bez gwarancji, ponieważ instytucje finansowe zawsze zwracają się o udzielenie gwarancji w celu udzielenia pożyczki. Nie można przyjąć tych argumentów. Oferując instytucji finansowej większą pewność, że umowa pożyczki z pożyczkobiorcą zostanie zrealizowana, gwarancje z definicji poprawiają warunki finansowe pożyczek. Jest to tym bardziej istotne, że instytucje finansowe odmawiają udzielenia pożyczki bez gwarancji, jak sugerują władze greckie. W takich przypadkach tylko dzięki gwarancji pożyczkobiorca ma dostęp do pożyczki i może z niej skorzystać.
- (127) Władze greckie argumentowały, że nie wystąpiła żadna korzyść ani nie wykorzystano zasobów państwowych, ponieważ gwarancji państwowych udzielono na podstawie zabezpieczeń, które w pełni zabezpieczyły interesy państwa. Według władz greckich państwo było zobowiązane do skorzystania z praw przyznanych w ramach zabezpieczeń, jeżeli beneficjenci nie spłaciliby pożyczek. Nie można przyjąć tej argumentacji. Po pierwsze, jak stwierdzono w decyzji o wszczęciu postępowania (zob. motyw 52 niniejszej decyzji), Komisja nie przyjęła tych samych argumentów przedstawionych przez władze greckie w decyzji 2012/320/UE, a Sąd podtrzymał ten tok rozumowania ⁽⁵⁰⁾. W swoim piśmie z dnia 23 września 2016 r. władze greckie odwołały się do tej samej decyzji ministerialnej nr 2/478/0025/4.1.2006 (GG II 16/13.1.2006), podobnie jak w starszym przypadku, aby zasugerować, że organy podatkowe są zobowiązane do podjęcia wszelkich niezbędnych działań prawnych w celu pobrania kwot wypłacanych przez państwo w ramach gwarancji. Tak samo jak w starszej sprawie, jedynym odniesieniem do decyzji ministerialnej nr 2/478/0025/4.1.2006 (GG II 16/13.1.2006) w przedmiotowej podstawie prawnej było jednak zapewnienie działań, które banki musiały podjąć w celu uruchomienia gwarancji państwowej. Rzeczywiście, żaden przepis w podstawie prawnej programów nie przewidywał automatycznego uruchamiania umów dotyczących zabezpieczeń w przypadkach, w których wypłacono gwarancje państwowe. Ponadto zabezpieczenia nie były wymagane we wszystkich przypadkach i nadal nie jest jasne, czy we wszystkich przypadkach musiały one zabezpieczać pełną kwotę pożyczki. Wreszcie istnienie zabezpieczeń nie zmienia oceny odnoszącej się do istnienia korzyści ze względu na fakt, że beneficjenci nie zapłacili żadnej premii za ryzyko podjęte przez państwo w ramach gwarancji państwowej.
- (128) Jeżeli chodzi o selektywność, zakłócenie konkurencji i wpływ na wewnątrzunijną wymianę handlową, ocena i ustalenia opisane w motywach 117–123 pozostają aktualne.
- (129) Zanim jednak zapadnie ostateczny wniosek w sprawie istnienia pomocy w przypadku gwarancji państwowych należy ocenić, czy spełnione są wszystkie warunki pozwalające wykluczyć istnienie takiej pomocy, jak określono w sekcji 3.4 obwieszczenia Komisji w sprawie gwarancji ⁽⁵¹⁾. Decyzja o wszczęciu postępowania wzbudziła wątpliwości co do spełnienia przynajmniej niektórych warunków, przy czym władze greckie zakwestionowały ten pogląd. Należy zauważyć, że warunki te mają charakter kumulatywny, mianowicie niespełnienie choćby jednego z nich wystarcza, aby gwarancję państwową uznać za pomoc państwa w oparciu o ocenę przedstawioną w motywach 124–128. Tak właśnie jest w tym przypadku, ponieważ pożyczkobiorcy nie musieli zapłacić żadnej premii, czego wymaga się w obwieszczeniu Komisji w sprawie gwarancji. Należy zatem stwierdzić, że programy te nie były finansowane we własnym zakresie, nie przewidziano corocznego przeglądu odpowiedzialnej premii, nie pokryto kosztów administracyjnych programu i nie wypłacono rocznego wynagrodzenia za odpowiedni kapitał. Ponadto podstawy prawne programów nie odnosiły się do możliwości stosowania premii typu „bezpieczna przystań” ani jednorazowych premii dla MŚP, we właściwych przypadkach. Ponadto nie określono, które przedsiębiorstwa spełniają wymogi w zakresie ratingu, co wpłynęło na ogólną przejrzystość programów. Żadnego z tych elementów nie uwzględniono w podstawach prawnych programów, natomiast władze greckie nie przedstawiły dowodów świadczących przeciwnie.

⁽⁴⁹⁾ Zob. również „Obwieszczenie Komisji z 2000 r.”, sekcja 2.1.1.

⁽⁵⁰⁾ Zob. wyrok Sądu z dnia 9 kwietnia 2014 r., Grecja/Komisja, T-150/12, EU:T:2014:191, pkt 82–85 i 98.

⁽⁵¹⁾ Zob. również „Obwieszczenie Komisji z 2000 r.”, sekcja 3.4.

- (130) W każdym przypadku w celu zapewnienia kompletności Komisja ustosunkuje się do uwag przedstawionych przez władze greckie w odniesieniu do innych warunków, które również musiały zostać spełnione, aby wykluczyć istnienie pomocy państwa w odniesieniu do gwarancji państwowych.
- (131) Komisja podtrzymuje swoją opinię, że programy były otwarte dla przedsiębiorstw znajdujących się w trudnej sytuacji finansowej, ponieważ w podstawach prawnych tych programów nie znalazł się żaden przepis wykluczający te przedsiębiorstwa. Władze greckie zaproponowały, aby Rada ds. zarządzania i oceny odpowiedzialności za gwarancje państwa greckiego ustaliła rentowność beneficjentów przed udzieleniem gwarancji państwowej w oparciu o przedłożone analizy rentowności – w przypadku tych beneficjentów, od których wymagane było przedłożenie analizy rentowności – oraz pozostałą część wymaganych przedłożonych dokumentów. Analizy rentowności były jednak wymagane tylko od beneficjentów, którzy chcieli zmienić strukturę zadłużenia przekraczającego 100 000,00 EUR. W związku z tym wskaźnik ten nie był dostępny dla Rady i nie mógł zostać wykorzystany do oceny rentowności pozostałych beneficjentów. Fakt, że kwoty zadłużenia poniżej 100 000,00 EUR władze greckie uznały za niskie, nie ma znaczenia dla oceny, czy przedsiębiorstwa znajdujące się w trudnej sytuacji zostały wyłączone z programów.
- (132) Władze greckie argumentowały również (zob. motywy 92–93 powyżej), że podstawy prawne przedmiotowych programów różnią się od podstaw prawnych ocenionych w decyzji 2012/307/UE, w odniesieniu do których Komisja stwierdziła, że mają one zastosowanie do przedsiębiorstw znajdujących się w trudnej sytuacji (zob. motyw 41 powyżej). Komisja przeanalizowała podstawy prawne przedmiotowych programów i doszła do tego samego wniosku. W związku z tym należy podkreślić, że w analizie rentowności uwzględniono całkowite zobowiązania beneficjentów po restrukturyzacji zadłużenia zgodnie z przedmiotowym programem. Analiza rentowności miała zatem ograniczoną wartość przy ustalaniu, czy to w momencie przyznawania gwarancji państwowych, a nie na późniejszym etapie, beneficjentami były przedsiębiorstwa znajdujące się w trudnej sytuacji finansowej.
- (133) Ostatecznie, biorąc pod uwagę, że Rada ds. zarządzania i oceny odpowiedzialności za gwarancje państwa greckiego dokonała oceny wszystkich wniosków o gwarancje państwowe w ramach tych programów przed ich ostatecznym zatwierdzeniem, w decyzji o wszczęciu postępowania stwierdzono, że władze greckie nie mogły później argumentować, że zatwierdzone gwarancje państwowe były nieważne *ex tunc* (zob. motyw 49 niniejszej decyzji). Władze greckie zakwestionowały to ustalenie (zob. motyw 96 niniejszej decyzji), twierdząc, że tego rodzaju cofnięcie gwarancji państwowych z mocą wsteczną mogłoby nastąpić, gdyby warunki ich realizacji nie zostały później spełnione przez odpowiednią instytucję finansową. Argument ten ostatecznie odnosi się do kwestii możliwości przypisania tych gwarancji państwowych państwu. W tym względzie należy zauważyć, że pomoc przyznawana jest w momencie udzielenia gwarancji państwowej, nie w momencie powołania się na nią ani w momencie dokonania płatności. Ponadto kwestię, czy gwarancja stanowi pomoc państwa, należy ocenić w momencie udzielania takiej gwarancji ⁽³²⁾. Gwarancje państwowe przyznane w ramach tych programów zostały uprzednio ocenione i uznane przez Radę ds. zarządzania i oceny odpowiedzialności za gwarancje państwa greckiego – która bezsprzecznie jest organem państwowym – za spełniające obowiązujące warunki, w związku z czym nie można ich później uznać za niekwalifikujące się do przypisania państwu ani za nigdy nie przyznane. Oczywiście sprawa przybrałaby zupełnie inny, nieistotny dla niniejszej oceny obrót, gdyby instytucje finansowe pozostające poza kontrolą państwa błędnie zinterpretowały odpowiednie podstawy prawne i niezależnie od państwa udzieliły pożyczek, wyraźnie rozumiejąc, że pożyczki objęto przedmiotowymi programami, mimo że nie spełniono obowiązujących warunków.
- (134) Z tych powodów Komisja stwierdza, że rekompensaty przyznane przedsiębiorstwom z sektora rolnego i sektora leśnictwa – zarówno w formie dotacji na spłatę odsetek, jak i gwarancji państwowych – na podstawie przedmiotowych programów, stanowią pomoc państwa w rozumieniu art. 107 ust. 1 TFUE.
- (135) W związku z powyższym należy zbadać, czy można zastosować odstępstwo od ogólnej zasady niezgodności pomocy państwa z rynkiem wewnętrznym określonej w art. 107 ust. 1 TFUE.

2. Klasyfikacja programów jako pomoc niezgodna z prawem

- (136) W toku formalnego postępowania wyjaśniającego potwierdzono ustalenia przedstawione w decyzji o wszczęciu postępowania (zob. motyw 54 niniejszej decyzji). Grecja nie kwestionowała faktu, że przedmiotowa pomoc została przyznana bez uprzedniego zgłoszenia jej Komisji. Jest to zatem pomoc niezgodna z prawem w rozumieniu art. 1 lit. f) rozporządzenia (UE) 2015/1589. Komisja ubolewa, że władze greckie nie wypełniły obowiązku zgłoszenia programów zgodnie z art. 108 ust. 3 TFUE.

⁽³²⁾ Obwieszczenie Komisji w sprawie gwarancji, sekcja 2.1; zob. również „Obwieszczenie Komisji z 2000 r.”, sekcja 2.1.2.

3. Zgodność pomocy z rynkiem wewnętrznym

- (137) Należy zbadać, czy na mocy art. 107 ust. 2 lub 3 TFUE pomoc niezgodną z prawem można uznać za pomoc zgodną z rynkiem wewnętrznym. Na etapie wstępnej oceny sprawy Grecja powołała się na zgodność przedmiotowych programów z art. 107 ust. 2 lit. b) TFUE jako pomoc mającą na celu naprawienie szkód spowodowanych klęskami żywiołowymi lub innymi zdarzeniami nadzwyczajnymi. Ponadto na etapie formalnego postępowania wyjaśniającego Grecja argumentowała również, że programy pomocy były zgodne z rynkiem wewnętrznym w rozumieniu art. 107 ust. 3 lit. b) TFUE jako pomoc mająca na celu zaradzenie poważnym zaburzeniom w gospodarce państwa
- (138) W odniesieniu do kwestii, czy rozległe pożary należy uznać za klęski żywiołowe – jak utrzymuje Grecja – czy za zdarzenie nadzwyczajne, nadal aktualna jest odpowiednia uwaga przedstawiona w decyzji o wszczęciu postępowania (zob. motyw 57 niniejszej decyzji). Niezależnie od klasyfikacji pożarów zgodność będzie oceniana na podstawie art. 107 ust. 2 lit. b) TFUE.
- (139) W tym przypadku zastosowanie mają zasady pomocy państwa, które obowiązywały w momencie przyznania pomocy (zob. motyw 58). Były to Wytyczne Wspólnoty w sprawie pomocy państwa w sektorze rolnym i leśnym na lata 2007–2013 („wytyczne na lata 2007–2013”) ⁽⁵³⁾, a w szczególności sekcja V.B.2 dla rolnictwa i sekcja VII dla leśnictwa.
- (140) Biorąc pod uwagę, że przedmiotowe programy nie wykluczały przedsiębiorstw znajdujących się w trudnej sytuacji (zob. motyw 40 i motywy 131–132), wyjaśnienie zawarte w decyzji o wszczęciu postępowania (zob. motyw 59 niniejszej decyzji) pozostaje aktualne. Pomoc dla przedsiębiorstw znajdujących się w trudnej sytuacji można zatem uznać za zgodną ze wspólnym rynkiem jedynie wówczas, gdy spełnia ona warunki wytycznych dotyczących ratowania i restrukturyzacji, które miały zastosowanie w czasie, gdy udzielano pomocy. Jedynym wyjątkiem od tej reguły jest pomoc mająca na celu naprawienie szkód spowodowanych klęskami żywiołowymi lub innymi zdarzeniami nadzwyczajnymi, do których wytyczne dotyczące ratowania i restrukturyzacji nie mają zastosowania (zob. pkt 19 i 20 wytycznych w sprawie ratowania i restrukturyzacji). Z tego powodu opierająca się na art. 107 ust. 2 lit. b) TFUE ocena przedstawiona w motywach 142–151 ma zastosowanie do wszystkich beneficjentów, niezależnie od ich rentowności w momencie przyznania pomocy. Ocena zgodności przedstawiona w motywach 160–163 wprowadza rozróżnienie między przedsiębiorstwami w dobrej sytuacji finansowej a przedsiębiorstwami w trudnej sytuacji, do których mają zastosowanie wytyczne dotyczące ratowania i restrukturyzacji przedsiębiorstw.
- (141) Argument władz greckich (zob. motyw 98) mówiący o tym, że wytyczne należy interpretować zgodnie z automatycznym odstępstwem określonym w art. 107 ust. 2 lit. b) TFUE, nie może zostać przyjęty. Interpretacja ta jest sprzeczna z utrwalonym orzecznictwem sądów unijnych. Na podstawie wspomnianego orzecznictwa art. 107 ust. 2 lit. b) TFUE, będący odstępstwem od ogólnej zasady ustanowionej w art. 107 ust. 1 TFUE, zgodnie z którą pomoc państwa jest niezgodna z rynkiem wewnętrznym, należy interpretować w sposób zawężający ⁽⁵⁴⁾. Ponadto Sąd orzekł, że jedynie niekorzystne skutki gospodarcze bezpośrednio spowodowane klęskami żywiołowymi lub innymi zdarzeniami nadzwyczajnymi kwalifikują się do rekompensaty przewidzianej w art. 107 ust. 2 lit. b) TFUE ⁽⁵⁵⁾. Innymi słowy, odstępstwo przewidziane w art. 107 ust. 2 lit. b) TFUE jest automatyczne w tym sensie, że decyzja w sprawie, czy pomoc państwa wchodząca w zakres przedmiotowego artykułu jest zgodna z rynkiem wewnętrznym, nie należy do Komisji. Należy jednak przedstawić dowody wskazujące na to, że pomoc spełnia warunki określonego odstępstwa – mianowicie dowody wskazujące, że rzeczywiście rekompensuje ona szkody faktycznie spowodowane przez klęskę żywiołową lub zdarzenie nadzwyczajne.

Pomoc na naprawienie szkód spowodowanych klęskami żywiołowymi lub innymi zdarzeniami nadzwyczajnymi

- (142) W odniesieniu do pomocy przyznawanej w rolnictwie, w toku oficjalnego postępowania wyjaśniającego przeprowadzonego przez Komisję w sprawie niespełnienia warunków określonych w sekcji V.B.2 wytycznych na lata 2007–2013 wyciągnięto wnioski identyczne do wniosków przedstawionych w decyzji o wszczęciu postępowania. Zgodnie z wytycznymi a) Grecja musiała wykazać bezpośredni związek między szkodami a klęską żywiołową lub zdarzeniem nadzwyczajnym, oraz b) pomoc nie powinna być skutkować nadwyżką rekompensaty za szkody – powinna być jedynie naprawić szkody spowodowane przez klęskę żywiołową lub zdarzenie nadzwyczajne. W tym celu szkody powinny być zostać ocenione możliwie najdokładniej, a wynikające z tych szkód odszkodowania powinny być zostać obliczone na poziomie indywidualnego beneficjenta. Jednocześnie wszelkie należne płatności, na przykład z tytułu polis ubezpieczeniowych, powinny być zostać odliczone od kwoty pomocy.

⁽⁵³⁾ Dz.U. C 319 z 27.12.2006, s. 1.

⁽⁵⁴⁾ Zob. wyrok Trybunału Sprawiedliwości z dnia 11 listopada 2004 r., Hiszpania/Komisja, sprawa C-73/03, EU:C:2004:711, pkt 36; wyrok Trybunału Sprawiedliwości z dnia 29 kwietnia 2004 r., Grecja/Komisja, sprawa C-278/00, EU:C:2004:239, pkt 81.

⁽⁵⁵⁾ Zob. wyrok Trybunału Sprawiedliwości z dnia 11 listopada 2004 r., Hiszpania/Komisja, sprawa C-73/03, EU:C:2004:711, pkt 37; wyrok Trybunału Sprawiedliwości z dnia 29 kwietnia 2004 r., Grecja/Komisja, sprawa C-278/00, EU:C:2004:239, pkt 82; wyrok Trybunału Sprawiedliwości z dnia 29 kwietnia 2004 r., Grecja/Komisja, sprawa C-278/00, EU:C:2004:239, pkt 82 z dalszymi odniesieniami.

- (143) Jak zauważono w motywie 61, niezależnie od tego, czy w tym przypadku pożary uznano za rozległe pożary pochodzenia naturalnego – a zatem za klęski żywiołowe – czy też za pożary, które spowodowały rozległe straty – a zatem zdarzenia nadzwyczajne – przedsiębiorstwa, które poniosły szkody w wyniku tych pożarów, można uznać za beneficjentów pomocy na warunkach wymienionych w motywie 141.
- (144) Poddawane ocenie programy nie spełniają jednak żadnego z warunków. W programach tych nie zdefiniowano, co można uznać za szkody, ani nie wprowadzono w ich ramach obowiązku ustalenia związku między poniesionymi szkodami a pożarami. Jak wynika z analizy przedstawionej w motywie 62, z treści podstaw prawnych programów wynika jasno, że jedynym związkiem pomiędzy beneficjentami a pożarami jest fakt, że przedsiębiorstwa będące beneficjentami powstały i działały, niezależnie od miejsca swojej siedziby, na jednym z obszarów geograficznych występowania pożarów. Zamiast wymogu wykazania bezpośredniego związku między poniesionymi szkodami a pożarami programy pomocy wprowadziły ogólny związek geograficzny między miejscem prowadzenia działalności przez beneficjentów a szerszymi obszarami, na których wystąpiły pożary. Ponadto władze greckie w swoich uwagach przedstawionych w dniu 23 września 2016 r. ujawniły, że zastosowano domniemanie, że ze względu na powagę pożarów **wszystkie** przedsiębiorstwa poniosły szkody. Mające zastosowanie kryterium nie polegała zatem na bezpośrednim związku między poniesionymi szkodami a pożarami, lecz na domniemaniu szkody. Programy te mają tym samym zbyt szeroki zakres i nie mogą być uznane za pomoc mającą na celu naprawienie szkód spowodowanych klęskami żywiołowymi lub zdarzeniami nadzwyczajnymi ⁽⁵⁶⁾.
- (145) Władze greckie zakwestionowały również (zob. motyw 99) ważność ustaleń zawartych w decyzji o wszczęciu postępowania, które przytoczono w motywie 63 niniejszej decyzji. Władze greckie zasugerowały, że wyjątek zawarty w podstawach prawnych programów – który w przeciwieństwie do pozostałej części tych programów wymagał od beneficjentów wykazania bezpośredniego związku między poniesionymi przez nich szkodami a pożarami – wskazywał jedynie, że w niektórych szczególnych przypadkach zwracano się o przedstawienie dodatkowych dowodów. Należy zauważyć, że ustalenie to miało charakter pomocniczy w stosunku do głównego punktu – w treści programów nie istniał wymóg wykazania bezpośredniego związku między szkodami a pożarami. Brak bezpośredniego związku jest oczywisty i został stwierdzony w motywie 143. Uwagi przedstawione przez władze greckie są jednak prawdziwe i odzwierciedlają faktyczne ustalenia Komisji przedstawione w decyzji o wszczęciu postępowania. W przeciwieństwie do pozostałych części tych programów w ramach wspomnianego wyjątku wymagano od beneficjentów dodatkowych dowodów – mianowicie od beneficjentów wymagano przedstawienia dowodów wykazujących bezpośredni związek między poniesionymi przez nich szkodami a pożarami. Wymóg ten nie miał zastosowania do pozostałych programów.
- (146) Ponadto w programach nie przedstawiono żadnej metody umożliwiającej jak najdokładniejszą ocenę szkód poniesionych w wyniku pożarów, ani też nie określono kosztów kwalifikowalnych na podstawie tych szkód. Zamiast tego przyjęto arbitralne podejście, zgodnie z którym kwotę pomocy ostatecznie określono na podstawie kwoty pożyczki, na którą przyznano dotację na spłatę odsetek i gwarancję państwową, jak opisano w decyzji o wszczęciu postępowania (zob. motyw 64 niniejszej decyzji). W związku z tym Komisja stwierdza, że pomoc była całkowicie oderwana od ewentualnych szkód spowodowanych przez pożary. Grecja nie kwestionowała tego ustalenia zawartego w decyzji o wszczęciu postępowania.
- (147) Ponadto władze greckie nie zakwestionowały przedstawionego w decyzji o wszczęciu postępowania ustalenia, zgodnie z którym w programach nie określono mechanizmu zapobiegającego nadwyżce rekompensaty za szkody spowodowane przez pożary wynikającej z przyznania innej pomocy lub z wypłacenia polis ubezpieczeniowych (zob. motyw 65).
- (148) Zgodnie z wymogiem określonym w pkt 119 wytycznych na lata 2007–2013 programy pomocy ponadto należało ustanowić nie później niż trzy lata po wystąpieniu zdarzenia, przy czym przysługujące kwoty należało wypłacić nie później niż cztery lata po wystąpieniu zdarzenia. Komisja zauważa, że podstawy prawne przedmiotowych programów pomocy zostały zmienione i uzupełnione do 2015 r. (zob. motywy 9–10). Komisja stwierdza zatem, że władze greckie utworzyły dodatkowe nowe elementy pomocy państwa, które były niezgodne z terminami określonymi w pkt 119 wytycznych na lata 2007–2013, w związku z czym były niezgodne z rynkiem wewnętrznym.
- (149) W odniesieniu do pomocy przyznanej w sektorze leśnictwa, w trakcie formalnego postępowania wyjaśniającego w przedmiotowej sprawie jednoznacznie ustalono, że programy te miały charakter wyłącznie kompensujący i nie miały na celu przywrócenia lasów zniszczonych przez pożary do stanu poprzedniego. Biorąc pod uwagę, że w momencie przyznania pomocy tego rodzaju środków nie regulowano żadnymi wytycznymi, są one oceniane bezpośrednio na podstawie art. 107 ust. 2 lit. b) TFUE.

⁽⁵⁶⁾ Zob. wyrok Trybunału Sprawiedliwości z dnia 29 kwietnia 2004 r., Grecja/Komisja, sprawa C-278/00, EU:C:2004:239, pkt 85.

- (150) Warunki stosowania art. 107 ust. 2 lit. b) TFUE określono szczegółowo w motywie 68. Musi istnieć bezpośredni związek między szkodą a klęską żywiołową lub zdarzeniem nadzwyczajnym, należy wykluczyć nadwyżkę rekompensaty za szkody, a pomoc powinna jedynie rekompensować szkody spowodowane przez klęską żywiołową lub zdarzenie nadzwyczajne⁽⁵⁷⁾. Ponadto pomoc we wszystkich formach przypadająca na beneficjenta musi być ograniczona do poniesionych szkód materialnych. Ocenę dotyczącą spełnienia tych warunków dla sektora rolnego, zawartą w motywach 144–147 dla sektora rolnego, stosuje się odpowiednio do sektora leśnictwa. Programy te nie wymagały przedstawienia dowodów istnienia bezpośredniego związku między szkodami a pożarami; nie określono w nich również żadnych przepisów mających na celu zapobieganie nadwyżce rekompensaty. Ponadto, w świetle braku jakiegokolwiek metody oceny poniesionych w wyniku pożarów szkód materialnych, podstawy prawne programów nie pozwalały ograniczyć pomocy do tych szkód materialnych.
- (151) Przedmiotowe programy pomocy są zatem niezgodne z rynkiem wewnętrznym zgodnie z art. 107 ust. 2 lit. b) TFUE.

Pomoc mająca na celu zaradzenie poważnym zaburzeniom w gospodarce państwa członkowskiego

- (152) Władze greckie argumentowały również, że przedmiotową pomoc państwa można uznać za zgodną z rynkiem wewnętrznym na mocy art. 107 ust. 3 lit. b) TFUE, jako pomoc mającą na celu zaradzenie poważnym zaburzeniom w gospodarce państwa członkowskiego. Na poparcie tego argumentu pismem z dnia 9 marca 2017 r. władze greckie przedłożyły Komisji dane statystyczne dotyczące produkcji rolnej i PKB w całej Grecji oraz na obszarach występowania pożarów. Władze greckie dołączyły również kopię badania: „Forest fires: causes and contributing factors in Europe”⁽⁵⁸⁾ oraz odniosły się do greckiego artykułu prasowego z dnia 6 września 2007 r.⁽⁵⁹⁾
- (153) Komisja zauważa, że zgodnie z art. 107 ust. 3 lit. b) TFUE pomoc mającą na celu zaradzenie poważnym zaburzeniom w gospodarce państwa członkowskiego można uznać za pomoc zgodną z rynkiem wewnętrznym.
- (154) Należy jednak uwzględnić kontekst i strukturę tego przepisu oraz potrzebę ścisłej interpretacji odstępstw od ogólnej zasady niezgodności pomocy państwa z rynkiem wewnętrznym⁽⁶⁰⁾. Poważne zaburzenie, o którym mowa w tym przepisie, musi dotyczyć całej gospodarki państwa członkowskiego – nie tylko jednego regionu lub sektora⁽⁶¹⁾. Jeżeli poważne zaburzenie dotyczy określonych regionów lub sektorów państwa członkowskiego, zastosowanie będzie miało jedynie art. 107 ust. 3 lit. a) i c) TFUE⁽⁶²⁾.
- (155) Jeżeli chodzi o dane statystyczne przedstawione przez władze greckie w dniu 9 marca 2017 r., Komisja stwierdza, że dane te nie potwierdzają argumentu przedstawionego w motywie 152. W szczególności, mimo że dane te wskazują na pewne wahania produkcji (zarówno wzrost, jak i spadek produkcji rolnej i całkowitej w latach 2007–2009), nie wskazują one na żadne „zakłócenie” w całej gospodarce Grecji, tym bardziej na poważne zakłócenie. Ponadto nic nie wskazuje na to, aby pożarom z 2007 r. można było przypisać jakikolwiek wpływ na produkcję w Grecji. Co więcej, dane statystyczne przedstawione przez władze greckie obejmują jedynie okres trzech lat (2007–2009), w związku z czym nie dostarczają one wystarczających informacji na temat długoterminowych zmian w produkcji rolnej i ich wpływu na całkowitą produkcję w Grecji w okresie następującym po pożarach.
- (156) W celu zapewnienia kompletności Komisja przeanalizowała dane statystyczne dotyczące produkcji w Grecji (zarówno produkcji rolnej, jak i produkcji całkowitej obejmującej wszystkie sektory przemysłu) opublikowane przez Eurostat⁽⁶³⁾.

⁽⁵⁷⁾ Wyrok z dnia 1 lutego 2018 r., Larko/Komisja, sprawa T-423/14, EU:T:2018:57, pkt 156.

⁽⁵⁸⁾ Badanie zlecone przez Komisję Ochrony Środowiska Naturalnego, Zdrowia Publicznego i Bezpieczeństwa Żywności Parlamentu Europejskiego: „Forest fires: causes and contributing factors in Europe” [„Pożary lasów: przyczyny i czynniki zwiększające ryzyko w Europie”], IP/A/ENVI/ST/2007-15, luty 2008 r., dostępne pod adresem: [http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/etudes/join/2008/401003/IPOL-ENVI_ET\(2008\)401003_EN.pdf](http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/etudes/join/2008/401003/IPOL-ENVI_ET(2008)401003_EN.pdf)

⁽⁵⁹⁾ <http://www.tanea.gr/news/economy/article/36098/?iid=2>

⁽⁶⁰⁾ Wyrok Sądu z dnia 9 kwietnia 2014 r., Grecja/Komisja, sprawa T-150/12, EU:T:2014:191, pkt 146; wyrok z dnia 20 września 2018 r., Carrefour Hypermarchés i in., sprawa C-510/16, EU:C:2018:751, pkt 37.

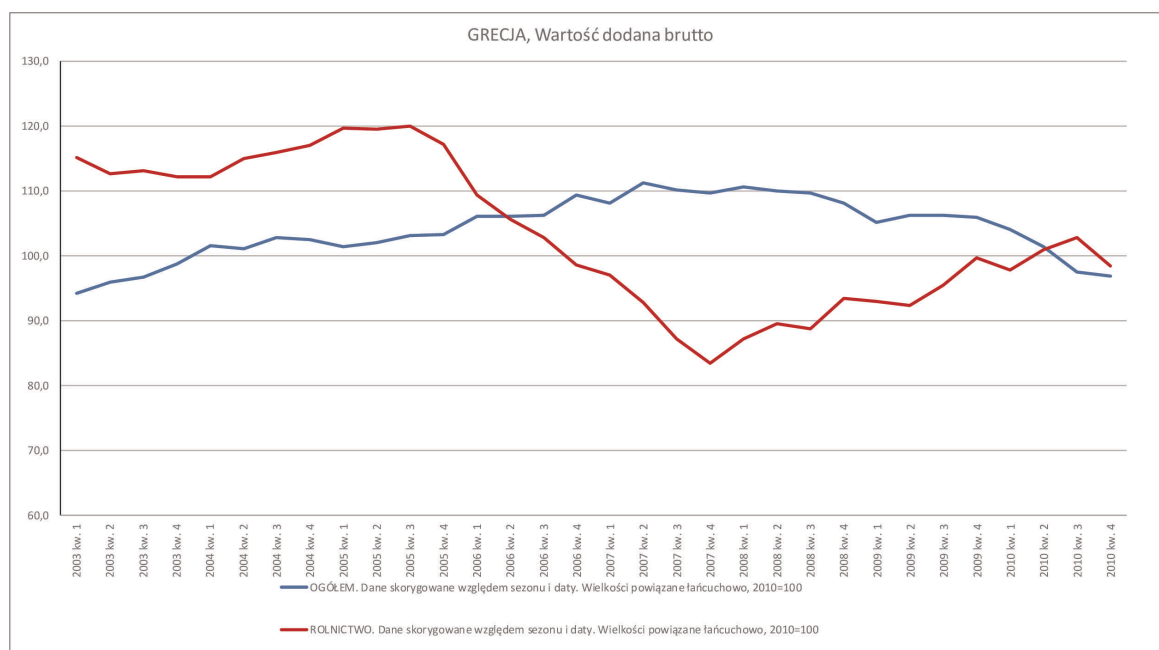
⁽⁶¹⁾ Zob. wyrok Trybunału Sprawiedliwości z dnia 30 września 2003 r., Niemcy/Komisja, sprawa C-301/96, EU:C:2003:509, pkt 105–106; wyrok Sądu z dnia 15 grudnia 1999 r., Freistaat Sachsen i Volkswagen/Komisja, sprawy połączone T-132/96 i T-143/96, EU:T:1996:326, pkt 167.

⁽⁶²⁾ Zob. decyzja Komisji 94/725/WE z dnia 27 lipca 1994 r. w sprawie środków przyjętych przez rząd francuski w odniesieniu do wierzprowiny (Dz.U. L 289 z 10.11.1994, s. 26).

⁽⁶³⁾ http://ec.europa.eu/eurostat/web/products-datasets/-/teina442_r2. Dane statystyczne przedstawiono na poniższym wykresie.

- (157) Jeśli chodzi o ogólną produkcję rolną w Grecji ⁽⁶⁴⁾, dane statystyczne wyraźnie pokazują, że spadek produkcji był wynikiem długotrwałej tendencji, która rozpoczęła się w 2005 r. i trwała do końca 2007 r. Ponadto z wykresu jasno wynika, że od początku 2008 r. do 2010 r. ogólna produkcja rolna w Grecji stale i systematycznie wzrastała. W związku z tym Komisja stwierdza, że nie ma dowodów świadczących o poważnym negatywnym wpływie pożarów z 2007 r. na ogólną produkcję rolną Grecji.
- (158) Dodatkowo Komisja zauważa, że w latach 2007–2009 łączna produkcja w Grecji ⁽⁶⁵⁾ systematycznie rosła aż do momentu nastania kryzysu finansowego, który dotknął Grecję w 2009 r. W związku z tym dostępne dane nie dowodzą, że pożary miały znaczący wpływ na gospodarkę Grecji jako całości.

.tifŹródło: Dane Eurostatu (http://ec.europa.eu/eurostat/web/products-datasets/-/teina442_r2)

- (159) Argument przytoczony przez władze greckie w motywie 152 należy zatem odrzucić.

Pomoc mająca na celu promowanie lub ułatwianie rozwoju niektórych obszarów gospodarczych

- (160) W decyzji o wszczęciu postępowania Komisja oceniła również możliwą zgodność analizowanych programów z rynkiem wewnętrznym na podstawie art. 107 ust. 3 lit. c) TFUE jako pomocy wspierającej lub ułatwiającej rozwój niektórych obszarów gospodarczych. Nawet na etapie formalnego postępowania wyjaśniającego władze greckie nie przedstawiły żadnego argumentu sugerującego, że programy można uznać za zgodne z rynkiem wewnętrznym na mocy art. 107 ust. 3 lit. c) TFUE, natomiast nie zgodziły się z twierdzeniem, że programy mogły przynieść korzyści również przedsiębiorstwom znajdującym się w trudnej sytuacji. Wyjaśnia to, dlaczego władze greckie nie próbowały argumentować, że wytyczne dotyczące ratowania i restrukturyzacji miały zastosowanie i były przestrzegane. Komisja dokonała jednak takiej oceny w decyzji o wszczęciu postępowania w celu zapewnienia kompletności. W niniejszej decyzji pokrótce przeanalizowano ponownie ustalenia zawarte w decyzji o wszczęciu postępowania, ponieważ zostały one potwierdzone w toku formalnego postępowania wyjaśniającego.
- (161) Jeżeli chodzi o przedsiębiorstwa w dobrej kondycji, które skorzystały z tych programów, otrzymały one pomoc operacyjną, której nie można uznać za zgodną z rynkiem wewnętrznym na podstawie art. 107 ust. 3 lit. c) TFUE.
- (162) Jeśli chodzi o przedsiębiorstwa znajdujące się w trudnej sytuacji, które otrzymały pomoc w ramach przedmiotowych programów, ocenę należy przeprowadzić zgodnie z wytycznymi dotyczącymi ratowania i restrukturyzacji (zob. motywy 59 i 73). Jak wskazano w decyzji o wszczęciu postępowania, ocena nie ogranicza się do MŚP, ponieważ programy były dostępne dla wszystkich przedsiębiorstw.

⁽⁶⁴⁾ Zob. czerwona linia na wykresie.

⁽⁶⁵⁾ Zob. niebieska linia na wykresie.

- (163) Biorąc pod uwagę cechy charakterystyczne przedmiotowych programów – mianowicie pomoc długoterminową przyznaną bez jakiegokolwiek planu restrukturyzacji, brak środków wyrównawczych przyjętych w celu zminimalizowania niekorzystnych skutków dla warunków wymiany handlowej, brak warunków uniemożliwiających beneficjentom wykorzystanie pomocy do sfinansowania nowych inwestycji, które nie są niezbędne do przywrócenia rentowności przedsiębiorstwa – programy te nie są zgodne z wytycznymi dotyczącymi ratowania i restrukturyzacji, co poddano szczegółowej analizie w decyzji o wszczęciu postępowania (zob. motywy 72–78 decyzji o wszczęciu postępowania).

Możliwa zgodność z innymi odstępstwami określonymi w art. 107 TFUE

- (164) W celu zapewnienia kompletności ⁽⁶⁶⁾ Komisja zauważa, że przedstawione w decyzji o wszczęciu postępowania ustalenia dotyczące niezgodności innych odstępstw, o których mowa w art. 107 TFUE, od zakazu przyznawania pomocy w ramach tych programów (przytoczonego w motywach 81–82 niniejszej decyzji) zostały potwierdzone w toku formalnego postępowania wyjaśniającego. Z wyjątkiem odstępstwa na podstawie art. 107 ust. 3 lit. b) TFUE, którego zastosowanie w przedmiotowej sprawie omówiono w motywach 153–159, ani władze greckie, ani żadna osoba trzecia nie utrzymywały, że jest inaczej.

Uwagi końcowe

- (165) Wreszcie, podstawy prawne programów nie określały żadnych przepisów, które miałyby na celu poszanowanie zasady „Deggendorf”. Zgodnie z tą zasadą przedsiębiorstwa, które korzystały z wcześniejszej pomocy, uznanej przez Komisję za niezgodną z rynkiem wewnętrznym, nie mogły otrzymać pomocy w ramach tych programów bez zwrócenia wcześniejszej pomocy ⁽⁶⁷⁾. Zasady tej nie stosuje się do pomocy na wyrównanie szkód spowodowanych klęskami żywiołowymi w rozumieniu art. 107 ust. 2 lit. b) TFUE. Ze względu na nieprzestrzeganie tej zasady żadna z pozostałych badanych podstaw prawnych nie mogła zatem uzasadnić przyznania pomocy w ramach tych programów.

VI. WNIOSEK

- (166) Komisja stwierdza, że programy pomocy ustanowione na mocy decyzji ministerialnej nr 36579/B.1666/27-8-2007 (z późniejszymi zmianami) w formie dotacji na spłatę odsetek i gwarancji państwa greckiego stanowią pomoc państwa w rozumieniu art. 107 ust. 1 TFUE. Komisja stwierdza, że Grecja wdrożyła przedmiotowe programy pomocy w sposób niezgodny z prawem i z naruszeniem art. 108 ust. 3 TFUE. Z powyższej analizy wynika, że pomoc nie może zostać uznana za zgodną z rynkiem wewnętrznym.
- (167) Wynika z tego w szczególności, że pomoc państwa przyznana przez Grecję na rzecz przedsiębiorstwa Sogia Ellas i jego spółek zależnych w formie dotacji na spłatę odsetek w ramach programów, o których mowa w motywie 166, jest niezgodna z prawem i niezgodna z rynkiem wewnętrznym.

VII. ODZYSKANIE ŚRODKÓW

- (168) Biorąc pod uwagę, że pomoc jest niezgodna z prawem i z rynkiem wewnętrznym, Grecja powinna zaprzestać realizacji programów pomocy i odzyskać od beneficjentów przyznaną pomoc, chyba że wspomniana pomoc została przyznana na rzecz konkretnego projektu, który w momencie jej przyznania spełniał wszystkie warunki rozporządzeń o wyłączeniach grupowych, rozporządzenia dotyczącego pomocy *de minimis* lub wszystkie warunki programu pomocy zatwierdzonego przez Komisję.
- (169) Jeżeli chodzi o uwagi władz greckich, zgodnie z którymi odzyskanie pomocy państwa jest absolutnie niemożliwe (zob. motywy 101–102), nie mają one znaczenia dla oceny zgodności przeprowadzonej w niniejszej decyzji, lecz wyraźnie mają na celu skłonienie Komisji do odstąpienia od żądania od Grecji odzyskania pomocy niezgodnej z rynkiem wewnętrznym. W tym celu władze greckie odnoszą się do wcześniejszej praktyki decyzyjnej Komisji (zob. motyw 102).

⁽⁶⁶⁾ Zgodnie z orzecznictwem sądów UE Komisja nie jest zobowiązana do oceny zgodności środków na podstawie przyczyn, które nie zostały przywołane przez państwo członkowskie; w tym kontekście zob. wyrok Sądu z dnia 1 lutego 2018 r., Larko/Komisja, sprawa T-423/14, EU:T:2018:57, pkt 157.

⁽⁶⁷⁾ Wyrok Sądu z dnia 13 września 1995 r., Textilwerke Deggendorf/Komisja, sprawy połączone T-244/93 i T-486/93, EU:T:1995:160, pkt 51–60.

- (170) Na tym etapie Komisja nie przyjmuje argumentu Grecji, że odzyskanie pomocy jest absolutnie niemożliwe ⁽⁶⁸⁾. W tym względzie po szczegółowej analizie przeprowadzonej przez Komisję muszą zostać spełnione dwa warunki, mianowicie: trudności, na które powołuje się zainteresowane państwo członkowskie, są rzeczywiste oraz nie istnieją alternatywne metody odzyskania pomocy. Wyłącznie jeżeli po przeprowadzeniu szczegółowego badania Komisja stwierdziłaby, że nie istnieją alternatywne metody pozwalające na przynajmniej częściowe odzyskanie przedmiotowej pomocy niezgodnej z prawem, odzyskanie to można by uznać za obiektywnie i absolutnie niemożliwe do przeprowadzenia. W niniejszej sprawie Grecja nie wykluczyła alternatywnych metod przynajmniej częściowego odzyskania pomocy, ponieważ opierała się wyłącznie na fakcie, że uzyskanie niezbędnych informacji na temat bezpośrednich i pośrednich szkód spowodowanych przez pożary jest niemożliwe w świetle braku jakiejkolwiek dokumentacji i zapisów dotyczących tych szkód. Na przykład nie jest jasne, czy szkody można oszacować na podstawie zdjęć lotniczych w czasie pożaru, rejestrów publicznych lub innych środków. Na tym etapie nie można zatem przyjąć wniosku o nienakazywanie zwrotu pomocy państwa niezgodnej z rynkiem wewnętrznym.
- (171) W odniesieniu do poprzednich decyzji Komisji, zgodnie z utrwalonym orzecznictwem sądów Unii ⁽⁶⁹⁾ należy zauważyć, że pojęcie pomocy państwa musi być stosowane do obiektywnej sytuacji, która podlega ocenie w dniu podjęcia decyzji przez Komisję, przy czym jedynym kryterium jest fakt, czy środek przyznany przez państwo przynosi korzyść jednemu przedsiębiorstwu lub kilku konkretnym przedsiębiorstwom. W związku z tym wcześniejsze decyzje Komisji nie mogą być czynnikiem decydującym.
- (172) Komisja jest w tym względzie zobowiązana jedynie odpowiednimi przepisami rozporządzenia (UE) 2015/1589. W związku z tym, zgodnie z art. 16 ust. 1 rozporządzenia proceduralnego w sprawie odzyskania pomocy, Komisja ma obowiązek nakazać odzyskanie pomocy niezgodnej ze wspólnym rynkiem. Ponadto, zgodnie z art. 17 rozporządzenia (UE) 2015/1589, termin przedawnienia w odniesieniu do zwrotu pomocy wynosi 10 lat i rozpoczyna się na nowo po każdej przerwie. Przedmiotowe programy pomocy zaczęły obowiązywać w dniu 25 sierpnia 2007 r., a pierwszym działaniem podjętym przez Komisję w tym zakresie było przesłanie w dniu 25 lipca 2014 r. do władz greckich pisma z prośbą o udzielenie informacji w tej sprawie.
- (173) W każdym przypadku warunki, które uzasadniały decyzję o nienakazywaniu zwrotu pomocy w przypadkach, o których wspominała Grecja (zob. motyw 102 powyżej), nie są spełnione w przedmiotowej sprawie. Między innymi w przypadku SA.33083 (2012/C) (ex 2012/NN) klęski żywiołowe wystąpiły ponad 10 lat przed datą decyzji; w niektórych przypadkach było to 25 lat przed wydaniem decyzji. W przedmiotowej sprawie pożary miały miejsce pod koniec 2007 r., a władze greckie były świadome faktu, że Komisja zajmowała się przedmiotowymi programami od połowy 2014 r. Z tych powodów Komisja nie może w tym przypadku przyjąć wniosku władz greckich o nienakazywanie odzyskania pomocy niezgodnej z rynkiem wewnętrznym.
- (174) W związku z tym zgodnie z pkt 42 zawiadomienia Komisji – „Zapewnienie skutecznego wykonania decyzji Komisji nakazujących państwom członkowskim odzyskanie pomocy państwa przyznanej bezprawnie i niezgodnej z rynkiem wewnętrznym” należy wyznaczyć termin, w którym Grecja będzie mogła w pełni wykonać niniejszą decyzję. Zgodnie z rozporządzeniem Komisji (WE) nr 794/2004 należy opłacić odsetki od kwot podlegających zwrotowi ⁽⁷⁰⁾.
- (175) Niniejszą decyzję należy wdrożyć niezwłocznie, z wyjątkiem pomocy, która w momencie jej przyznania spełniała wszystkie mające zastosowanie warunki określone w rozporządzeniu dotyczącym pomocy *de minimis* (zob. art. 2 rozporządzenia Rady (WE) nr 994/98 ⁽⁷¹⁾) lub w rozporządzeniach o wyłączeniach grupowych. W szczególności pomoc indywidualną przyznaną w ramach programów pomocy objętych zakresem niniejszej decyzji, która w

⁽⁶⁸⁾ Zob. wyrok Sądu (wielka izba) z dnia 6 listopada 2018 r., Scuola Elementare Maria Montessori/Komisja, sprawy połączone C-622/16P do C-624/16P, EU:C:2018:873, pkt 96–97. Więcej informacji na temat interpretacji pojęcia całkowitej niemożności odzyskania jako jedynego wyjątku od obowiązku odzyskania pomocy państwa uznanej przez Komisję za niezgodną ze wspólnym rynkiem: Zawiadomienie Komisji – Zapewnienie skutecznego wykonania decyzji Komisji nakazujących państwom członkowskim odzyskanie pomocy państwa przyznanej bezprawnie i niezgodnej z rynkiem wewnętrznym (Dz.U. C 272 z 15.11.2007, s. 4), pkt 18–20 i przytoczone w nich orzecznictwo.

⁽⁶⁹⁾ Wyrok Sądu z dnia 4 marca 2009 r., Associazione italiana del risparmio gestito i Fineco Asset Management/Komisja, sprawa T-445/05, EU:T:2009:50, pkt 145.

⁽⁷⁰⁾ Rozporządzenie Komisji (WE) nr 794/2004 z dnia 21 kwietnia 2004 r. w sprawie wykonania rozporządzenia Rady (UE) 2015/1589 ustanawiającego szczegółowe zasady stosowania art. 108 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej, (Dz.U. L 140 z 30.4.2004, s. 1).

⁽⁷¹⁾ Rozporządzenie Rady (WE) NR 994/98 z dnia 7 maja 1998 r. dotyczące stosowania art. 107 i 108 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej do niektórych kategorii horyzontalnej pomocy państwa, (Dz.U. L 142 z 14.5.1998, s. 1).

momencie przyznania spełniała warunki ustanowione w rozporządzeniu (UE) nr 702/2014 lub w innym zatwierdzonym programie pomocy, należy uznać za zgodną z rynkiem wewnętrznym do poziomu maksymalnej intensywności pomocy mającej zastosowanie do tego rodzaju pomocy,

PRZYJMUJE NINIEJSZĄ DECYZJĘ:

Artykuł 1

Programy pomocy ustanowione na mocy decyzji ministerialnej nr 36579/B.1666/27.8.2007 (z późniejszymi zmianami) w formie dotacji na spłatę odsetek i gwarancji udzielonych przez Republikę Grecką stanowią pomoc państwa w rozumieniu art. 107 ust. 1 TFUE. Republika Grecka wdrożyła przedmiotowe programy pomocy państwa niezgodnie z prawem, naruszając art. 108 ust. 3 TFUE, przez co są one niezgodne z rynkiem wewnętrznym.

Niniejsza decyzja dotyczy wyłącznie działalności związanej z produkcją, przetwarzaniem i wprowadzaniem do obrotu produktów rolnych, tj. produktów wymienionych w załączniku I do TFUE, z wyjątkiem produktów rybołówstwa i akwakultury, oraz działalności związanej z leśnictwem, zgodnie z definicją Eurostatu. Pozostaje ona zatem bez uszczerbku dla ewentualnej pomocy przyznawanej innym sektorom gospodarki zgodnie z przedmiotowymi programami pomocy.

Artykuł 2

1. Republika Grecka odzyskuje od beneficjentów pomoc, o której mowa w art. 1.
2. Do kwot podlegających zwrotowi dolicza się odsetki za cały okres począwszy od dnia, w którym pomoc została przekazana do dyspozycji beneficjentów, do dnia jej faktycznego odzyskania.
3. Odsetki od kwot podlegających zwrotowi nalicza się narastająco zgodnie z przepisami rozdziału V rozporządzenia (WE) nr 794/2004 oraz przepisami rozporządzenia Komisji (WE) nr 271/2008 ⁽⁷²⁾ zmieniającego rozporządzenie (WE) nr 794/2004.
4. Republika Grecka zaprzestaje przyznawania świadczeń w ramach programów, o których mowa w art. 1, i anuluje wszystkie dotychczas niezrealizowane wypłaty pomocy w ramach systemów, o których mowa w art. 1, ze skutkiem od daty przyjęcia niniejszej decyzji.

Artykuł 3

Pomoc nie stanowi pomocy państwa, jeśli w czasie, kiedy została przyznana, spełniała warunki określone w art. 2 rozporządzenia (WE) nr 994/98, które obowiązywały w czasie, kiedy pomoc została przyznana.

Artykuł 4

Pomoc indywidualna przyznana w ramach środków, o których mowa w art. 1, która w momencie przyznania spełnia warunki ustanowione w rozporządzeniu (UE) nr 702/2014 lub w innym zatwierdzonym programie pomocy, jest zgodna z rynkiem wewnętrznym do poziomu maksymalnej intensywności pomocy mającej zastosowanie do tego rodzaju pomocy.

Artykuł 5

1. Odzyskanie pomocy przyznanej w ramach programów, o których mowa w art. 1, odbywa się w sposób bezzwłoczny i skuteczny.
2. Republika Grecka zapewnia pełne wykonanie niniejszej decyzji w terminie czterech miesięcy od daty jej notyfikacji.

⁽⁷²⁾ Rozporządzenie Komisji (WE) nr 271/2008 z dnia 30 stycznia 2008 r. zmieniające rozporządzenie (WE) nr 794/2004 w sprawie wykonania rozporządzenia Rady (WE) nr 659/1999 ustanawiającego szczegółowe zasady stosowania art. 93 Traktatu WE, Dz.U. L 82 z 25.3.2008, s. 1.

Artykuł 6

1. W terminie dwóch miesięcy od daty notyfikacji niniejszej decyzji Republika Grecka przekazuje następujące informacje:

- a) wykaz beneficjentów, którzy otrzymali pomoc, o której mowa w art. 1, oraz łączną kwotę pomocy otrzymanej przez każdego z tych beneficjentów;
- b) łączną kwotę (kapitał i odsetki) podlegającą odzyskaniu od każdego beneficjenta, który otrzymał pomoc nieobjętą zasadą *de minimis*, rozporządzeniem (UE) nr 702/2014 ani żadnym zatwierdzonym programem pomocy;
- c) szczegółowy opis środków już podjętych oraz środków planowanych w celu wykonania niniejszej decyzji;
- d) dokumenty potwierdzające, że beneficjentom nakazano zwrot pomocy.

2. Do momentu całkowitego odzyskania pomocy, o której mowa w art. 1, Republika Grecka na bieżąco informuje Komisję o kolejnych środkach podejmowanych na szczeblu krajowym w celu wykonania niniejszej decyzji. Na wniosek Komisji Republika Grecka przedstawia wszystkie informacje o środkach już podjętych oraz środkach planowanych w celu wykonania niniejszej decyzji. Republika Grecka dostarcza również szczegółowe informacje o kwocie pomocy oraz odsetkach już odzyskanych od beneficjentów.

Artykuł 7

Niniejsza decyzja skierowana jest do Republiki Greckiej.

Sporządzono w Brukseli dnia 7 października 2019 r.

W imieniu Komisji
Phil HOGAN
Członek Komisji
